

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Marcela Černotová

III. ročník – kombinované studium

Obor: Pedagogika – veřejná správa

**PROSTŘEDKY MASOVÉ KOMUNIKACE A JEJICH
VLIV NA PSYCHOSOCIÁLNÍ VÝVOJ DĚTÍ**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: RNDr. Evžen Růžička, CSc.

OLOMOUC 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci dne 24. ledna 2011

.....

Poděkování

Poděkování patří panu RNDr. Evženu Růžičkovi, CSc., vedoucímu bakalářské práce, za poskytnutí informací, odbornou konzultační činnost, podnětné nápady, cenné rady, ochotu a vstřícnost.

OBSAH

I. TEORETICKÁ ČÁST	8
1 MÉDIA JAKO PROSTŘEDEK KOMUNIKACE	9
1.1 Druhy sociální komunikace	9
1.2 Proces komunikace a jeho složky	10
1.3 Masová komunikace a masová média	10
1.3.1 Funkce masové komunikace	10
1.3.2 Masová média	11
1.3.3 Význam masových médií	11
1.4 Obsah a uspořádání mediovaného sdělení	12
1.4.1 Obsah	12
1.4.2 Kódování a dekodování	12
1.4.3 Kontext	13
1.4.4 Zpětná vazba	13
1.4.5 Změny v médiích	13
1.4.6 Důsledky pro veřejný zájem uplatňovaný v médiích	14
2 MÉDIA	15
2.1 Druhy masových médií	15
2.1.1 Tištěná média: periodické tiskoviny, knihy, brožury, letáky	15
2.1.2 Elektronická média: vysílání, rozhlas a televize	15
2.1.3 Internet, multimédia	16
3 MÉDIA - PROPAGACE, ZDROJ ZÁBAVY, INFORMACE, VZDĚLÁVÁNÍ	18
3.1 Média a propagace	18
3.2 Média jako zdroj zábavy	18
3.3 Média a jejich informace	19
3.4 Média a vzdělávání	20
3.5 Negativní vliv médií	20
4 ÚČINKY MASMÉDIÍ	22
4.1 Sociální hybné síly	22
4.1.1 Současná situace	22
4.1.2 Účinky médií	23
4.2 Typologie účinků masmédií	23
4.2.1 Možnosti naučeného agresivního chování nebo agresivních postojů	23
4.2.2 Možnosti zvýšení obav, že se stane jedinec obětí násilí	24
4.2.3 Možnosti značné desenzibilizace vůči skutečnému násilí v životě	25
4.3 Závěr účinků masmédií	25
5 ÚČINKY TELEVIZE NA PSYCHICKÝ A FYZICKÝ VÝVOJ DĚTÍ	27
5.1 Vliv mediálního násilí na děti	27
5.2 Hra a fantazie v životě předškolního dítěte	29
5.3 Strážlivý realista v mladším školním věku (6 – 11 let)	29
5.4 Čas první lásky (pubescence 11 – 15 let)	30
5.5 Na vrcholu mládí (adolescence 15 – 22 let)	30
5.6 Průzkum společnosti <i>Factum Invenio pro UNICEF</i>	31

II. PRAKTICKÁ ČÁST	32
6 VLASTNÍ VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	33
6.1 Cíle a osobní záměry výzkumného šetření	33
6.2 Charakteristika respondentů a výzkumného šetření	33
6.2.1 Místo výzkumu a návratnost dotazníků	34
6.2.2 Výběr respondentů	34
6.2.3 Seznam otázek uvedených v dotazníku	34
6.3 Stanovení výzkumných otázek	35
6.4. Analýza a rozbor výzkumných dat	36
6.4.1 Rozdělení žáků podle věku a podle pohlaví	36
6.4.1.1 Rozdělení žáků podle věku – otázka č. 1	36
6.4.1.2 Rozdělení žáků podle pohlaví – otázka č. 2	37
6.4.2 Rozbor otázky č. 3 – Čemu se nejvíce věnuješ ve volném čase?	38
6.4.3 Rozbor otázky č. 4 – Seřad' masmédia podle oblíbenosti.....	41
6.4.4 Rozbor otázky č. 5 – Máš ve svém pokoji televizi?	42
6.4.5 Rozbor otázky č. 6 – Jak často sleduješ televizi?	44
6.4.6 Rozbor otázky č. 7 – Které pořady v televizi nejraději sleduješ?	46
6.4.7 Rozbor otázky č. 8 – Kterou stanici v televizi nejraději sleduješ?	48
6.4.8 Rozbor otázky č. 9 – Jaký máš názor na agresi a násilí v televizi ?	50
6.4.9 Rozbor otázky č. 10 – Máš vlastní počítač nebo notebook?.....	53
6.4.10 Rozbor otázky č. 11 – Kolik času tráviš u počítače?.....	55
6.4.11 Rozbor otázky č. 12 – Internet ti slouží nejvíce k:	57
6.4.12 Rozbor otázky č. 13 – Jaké knihy nejčastěji čteš?	60
6.4.13 Rozbor otázky č. 14 – Pokud čteš, uveď proč:	64
6.4.14 Rozbor otázky č. 15 – Jakému přehrávači – hudebnímu nosiči - dáváš přednost?	68
6.5 Rozbor stanovených výzkumných otázek.....	72
ZÁVĚR.....	74
SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ	76
PŘÍLOHY	77
ANOTACE.....	81

ÚVOD

V mém současném zaměstnání pracuji na odboru správy majetku, investic a rozvoje města Napajedel. Vhodné téma, které by čerpalo z mé praxe, jsem bohužel nenašla. Soustředila jsem se tedy na oblast, kterou dobře zná každý, a to na okruh rodiny. Mám syna ve věku osmnácti let, což je samo o sobě problémová doba pro rodiče, u nás navíc zatížená diagnózou ADHD – lehkou mozkovou dysfunkcí. Téma bakalářské práce nese prvky pohledu mne jako matky, a dále snahu zamyslet se a popsat vliv prostředků masové komunikace na psychosociální vývoj dětí.

Doba, v níž žijeme, se vyznačuje konzumním způsobem života a je charakteristická masovou komunikací. Masová komunikace je výjimečná v tom, že oslovuje široké množství lidí – masy, bez ohledu na věk, bydliště, vzdělání, rasový původ, sociální a ekonomické postavení, náboženské vyznání atd. V tom, v čem je výjimečná, je zároveň i nebezpečná. V moderním civilizovaném světě je jen malé procento rodin, které nevlastní některý z produktů masové komunikace. Zcela naopak, v každé rodině je těchto produktů hned několik – televizní přijímače, PC s internetem, radiové přijímače, domácí videa, CD - ROM, DVD a mnohé další.

Většina z nás si život bez médií již ani nedokáže představit a je nutno dodat, že život bez nich v této době už snad ani možný není. Poskytují nám možnost kontaktu s ostatními lidmi, používáme je v zaměstnání, slouží také k zábavě a relaxaci. Lidé stvořili média, ale myslím si, že ne vždy ke svému prospěchu.

Vzhledem k obsáhlosti vybraného tématu jsem se rozhodla ve své bakalářské práci uvést a rozebrat jen několik nejdůležitějších oblastí. O masmédiích i jejich vlivu na člověka bylo napsáno již značné množství knih, ve kterých byly vysloveny různé názory, závěry i hodnocení nejmenších detailů.

Za hlavní cíl své bakalářské práce považuji zjistit, které prostředky masové komunikace ovlivňují děti, a jaký je vliv na jejich psychosociální vývoj. Tedy jak ovlivňují rozvoj osobnosti dětí, zda se jedná spíše o negativní vlivy či lze nalézt i pozitivní aspekty.

Bakalářská práce se skládá ze dvou částí, z teoretické a praktické, které obsahují celkem šest kapitol.

Teoretická část mé bakalářské práce sestává z těchto pěti kapitol: média jako prostředek komunikace; média; média – propagace, zdroj zábavy, informace, vzdělávání; účinky masmédií; účinky televize na psychický a fyzický vývoj dětí. Abych mohla začít psát první řádky teoretické části bakalářské práce, bylo nejprve nutné k danému tématu vybrat vhodnou literaturu. Teprve až jsem hodně nastudovala, využila jsem i internet jako zdroj dalších poznatků. Tato zdlouhavá a časově náročná část se mi však později vyplatila při psaní bakalářské práce.

V praktické části své bakalářské práce (kterou se zabývám v poslední (šesté) kapitole) analyzuji a rozebírám získaná výzkumná data. Postupně jsem vytvořila tabulky a grafy, které odpovídají mnou provedenému vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření. Na každou jednotlivou otázku vyhledávám znaky působící na děti a formující jejich vztah k prostředkům masové komunikace, a vlivu na jejich psychosociální vývoj. Dále konkretizuji a vyvozují závěry u každé otázky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 MÉDIA JAKO PROSTŘEDEK KOMUNIKACE

Komunikaci chápeme jako proces sdělování, předávání či výměny informací, tedy *proces* bez kterého si již nedokážeme fungování lidské společnosti vůbec představit. Smyslem, účelem a funkcí komunikace je dosažení stavu „sdílení čehosi společného“. Názory odborníků se na její pojetí značně odlišují, napříč tomu lze stanovit společné základní prvky, které se na procesu komunikace podílejí. (McQuail, 1999, s. 31)

Jsou to:

- a) *komunikátor* – původce sdělení - sděluje informaci,
- b) *komunikant* – adresát, příjemce informace,
- c) *komuniké* - tedy to, co je sdělováno,
- d) *komunikační kanál* – prostředek sloužící k přenosu informací,
- e) *účinek* – *reakce* nebo-li zpětná vazba komunikanta na sdělenou informaci.

1.1 Druhy sociální komunikace

Nejběžnější způsob komunikace je **intrapersonální komunikace** (jazyk užívaný účastníkem rozhovoru, jedná se o aktivní vnitřní zapojení jedince do symbolického zpracování zpráv – jedinec se tedy stává řečníkem i posluchačem, přičemž dochází ke zpětné vazbě v současně navazujícím vnitřním procesu), **interpersonální komunikace** (komunikace probíhá mezi více komunikátory – dvěma, třemi, kdy jeden člověk sděluje něco druhému a střídají se v rolích vypravěče a posluchače), **skupinová komunikace** (při skupinové komunikaci hovoří každý s každým a projevují se v ní role jednotlivých členů, jde o komunikaci např. ve školním kolektivu, v zájmovém kroužku, v rodině), **meziskupinová komunikace** (mezi konkrétními skupinami, například v rámci místní komunity, zájmových sdružení apod.), **institucionální/organizační komunikace** (komunikace mezi politickými organizacemi/systémy nebo podnikatelské firmy) a konče **celospolečenskou komunikací** (nejčastěji je uváděna právě masová komunikace, kdy se jedná např. o televizi, rozhlas, internet, tisk a další). (McQuail, 2002, s. 27)

1.2 Proces komunikace a jeho složky

„Každý komunikační akt je proces. Když nějaké médium komunikuje se svým publikem, probíhá proces mediální komunikace.“ (Burton, Jirák, 2001, s. 52) Pro proces mediální komunikace (kdy jedno z médií navázalo komunikaci s adresátem) jsou použity jiné modely vazeb, nejběžněji se setkáváme s přenosovým modelem a s rituálním modelem. „V přenosovém modelu **zdroj** (odesílatel, podavatel) pojme úmysl vyslat **sdělení**, proto ho **zakóduje** za použití určitého **kódu** a odešle k **příjemci** (adresátovi). Ten přijatý signál přijme **přijímačem**, **dekóduje** a sdělení **interpretuje**. Reakce příjemce na přijaté sdělení je pak pro podavatele **zpětnou vazbou, která mu dovoluje posoudit úspěšnost svého komunikačního snažení**.“ (Burton a Jirák, 2001, s. 52)

1.3 Masová komunikace a masová média

Masová komunikace je příkladem celospolečenské komunikace, a právě proto má svou nenahraditelnou úlohu. Moderní informační média nám umožňují, aby komunikace zasáhla v krátké době velké množství lidí.

V průběhu 19. a v první polovině 20. století postupně docházelo k masivnímu rozšíření tisku, rozhlasu, filmu a televize, které se staly hlavními prostředky masové komunikace – tzv. masmédií. Tyto kulturní výtvořky a produkce určené pro masy lidí (anebo jimi samými produkované) vycházely z jejich potřeb a vkusu.

Slovo „masa“ pochází z lat. massa – hmota, tvárná hmota, těsto. „Pojem „masový“ odkazuje k velkému počtu, rozsahu či množství (ať už lidí nebo produktů), zatímco „komunikace“ označuje předávání a přebírání významů, vysílání a přijímání sdělení.“ (McQuail, 2002, s. 31)

1.3.1 Funkce masové komunikace

Funkce, jež masová komunikace a média plní, jsou následující:

- *informační* – média jako zdroj informací,
- *vzdělávací* – média jako vzdělávací instituce,
- *zábavná* – média jako zdroj nebo prostředek zábavy,

- *propagační* – média jako nástroj propagace a propagandy,
- *výchovná* – média jako výchovný prostředek,
- *poradenská* – média jako pomocník a rádce.

1.3.2 Masová média

Realizování masové komunikace ve společnosti je možné díky **masovým médiím**. Slovo „*medium*“ je latinského původu, znamená prostředek nebo prostředníka. S tímto pojmem se setkáváme snad v každém vědním oboru, ovšem pro naše potřeby jej využijeme jako zprostředkovatele nějaké informace či sdělení, s náhledem v rámci komunikace. Přestože je to úzeji vymezená oblast, má tento pojem i zde několik významů. Lze jej tedy vnímat z více pohledů - jako technologii nebo technický prostředek zajišťující produkci, přenos a příjem sdělení, jako označení osob produkujících mediální obsah nebo jako komunikační prostředek, taktéž jako komunikační kanál.

Pojem masová média či masmédia je vlastně jakýmsi termínem pro veřejný sdělovací prostředek. Charakteristický je právě tím, že nepodporuje oboustrannou komunikaci. Je postaven na tom, že je určen pro co největší počet příjemců navzájem nepropojených žádnou nebo téměř nepatrnou sociální vazbou. A tímto právě tvoří onu tzv. masu, kdy na jedné straně je postaven účastník jako pouhý vysílatel nějaké informace, oproti němu je na straně druhé pouhý příjemce sdělení. (Jiráková, Köpplová, 2003, s. 21) V dnešní době si masová média najímají profesionály, kteří tuto činnost berou jako své povolání. Lidé, kteří v médiích pracují, díky určité představě o adresátovi korigují jednání tak, aby komunikace byla úspěšná.

1.3.3 Význam masových médií

Média jsou si vědoma nutnosti definovat, charakterizovat příjemce, a nutnosti mít zevrubnou představu o cílové skupině. Jsou pak ochotna vynaložit nemalé peníze, čas a prostředky, aby o jejich produkt byl co největší zájem.

Zcela bez pochyb zůstává to, že v dnešní době se fenoménem masmédií stal internet, těmi klasickými masovými médii jsou nadále noviny, rozhlas a televize.

„Jejich postavení v současné společnosti hraje natolik vůdčí roli, že jejich zásadní a stále vzrůstající význam (vliv) je zřejmě způsoben tím, že jsou *zdrojem moci* - prostředkem vlivu, ovládnutí a prosazování inovací ve společnosti, pramenem informací životně důležitých pro fungování většiny společenských institucí; jsou *prostředím (či arénou)* kde se odehrává celá řada událostí z oblasti veřejného života; významným *zdrojem* výkladů sociální reality a představ o ní (médiá jsou místem, kde jsou konstruovány, ukládány a nejviditelněji vyjadřovány změny v kultuře a hodnotách společností a skupin); jsou *klíčem* ke slávě a k postavení slavné osobnosti; vymezují co je *normální* - vytyčují nám veřejně akceptovanou podobu normality; jsou také prostředkem *zábavy*, představují stále se rozšiřující průmyslové odvětví nabízející mnoho *pracovních příležitostí* a bohatou škálu potencionálních ekonomických *zisků*.“ (McQuail, 2002, s. 21)

1.4 Obsah a uspořádání mediovaného sdělení

1.4.1 Obsah

V každém textu, v informacích jsou příjemci sdělení předloženy jisté významy. Svou váhu má také to, co text či informace říká, ale i jakým způsobem to říká. Podoba textu následně ovlivní správnost pochopení sdělení.

1.4.2 Kódování a dekódování

Při kódování a dekódování je třeba zvážit nejen *kontext*, ale i „osobitost“ jak vysílače, tak i přijímače. Za zmínku stojí to, že komunikační způsobilost a zásady efektivnosti komunikace se mohou u různých kultur značně lišit.

„To, jak si člověk „rozbalí“ konkrétní text, zcela nepochybně ovlivňuje to, jaký smysl mu nakonec přisoudí. Obecně platí, že většina z nás dekóduje komunikaci skrze „filtry“ vlastní zkušenosti a nepochybně také skrze vlastní představy a předsudky.

Profesionální komunikátoři (tedy ti, kdo se podílejí na sestavení mediovaných sdělení) jsou si dobře vědomi toho, že příjemci mají sklon vyčíst z komunikovaného sdělení to, co z něj vyčíst chtějí. A tak se v mnoha případech snaží – ať už vědomě

nebo nevědomě – strukturovat text tak, aby příjemce dovedli k takovému pochopení textu, jež považují za žádoucí.“ (Burton, Jiráček, 2001, s. 57)

1.4.3 Kontext

Kontext spolupůsobí při komunikaci, a to svými čtyřmi hledisky: *fyzický kontext* (znamená hmotné nebo konkrétní prostředí, místnost, obecnost,...), *sociální kontext* (souvisí s postavením jednotlivých účastníků komunikace a se vztahy mezi nimi, s formálností situace, emocemi), *kulturní kontext* (představuje životní styl, přesvědčení, postoje, uznávané hodnoty, způsob chování a komunikace) a *časový kontext* (znamená pozici určitého sdělení nebo signálu v posloupnosti událostí).

V kontextu našich domovů je nejrozšířenějším médiem televize, u dětí a mládeže jí směle konkuruje internet. Za rozptýlení či šum můžeme považovat cokoli, co překáží přijímání signálů, tedy médiu odebírá sílu pozornosti příjemce (např. rodinné hovory, hluk používaných spotřebičů apod.). Reklamy proti tomu bojují zesíleným zvukem. Vysílání dětských pořadů se zase zařazuje v době, kdy mají děti možnost pořady sledovat. (Burton, Jiráček, 2001, s. 58)

1.4.4 Zpětná vazba

Zpětná vazba je důležitá proto, že ukazuje, jak působí sdělení na příjemce. Podle nich pak mohou média svůj sdělovací prostředek upravovat a měnit.

Každá zpětná vazba, v podstatě jakákoliv, i ta zpožděná, ovlivní následný vývoj komunikace. (Burton, Jiráček, 2001, s. 59)

1.4.5 Změny v médiích

Nejnápadnější změnou je rostoucí objem médií a mediálních produktů – stále se produkuje a distribuuje více druhů médií, více kanálů, více slov, obrazů a představ. Pokud jde o masová média, nejzřetelnější změnou je posun televize na místo výsadní mediální instituce národního významu. Televize doplňuje tištěná média i rozhlas, v některých ohledech je současně „vytlačuje“.

Média jsou méně svazována státními hranicemi, existence mezinárodních dohod a uspořádání nadnárodních multimediálních společností způsobily, že média mají stále výraznější mezinárodní charakter. (McQuail, 2002, s. 49, 50)

1.4.6 Důsledky pro veřejný zájem uplatňovaný v médiích

Výše uvedené změny naznačují, že obecně existuje menší potřeba hledat způsoby ostrého dozoru a regulace médií. Větší prosperita, otevřenost, relativizace hodnot, individuální konzum a ekonomický liberalismus převažují misky vah na stranu co nejmenšího dozoru, regulace a přehlížejí změny objevující se v samotných médiích.

Individualismus, relativismus a těkavost jsou okolnosti, které zvyšují závislost a zranitelnost většiny lidí. Veřejný zájem ve vztahu k masovým médiím neslábne, ale spíše sílí. (McQuail, 2002, s. 50, 51)

2 MÉDIA

2.1 Druhy masových médií

Masová média můžeme členit z různých hledisek, podle Rozehnal (2007, s. 8) postačí členění základní. Rozlišujeme:

- média tištěná: tisk, knihy, brožury, letáky,
- média elektronická: rozhlas, hudební nosiče, televize, film, počítačové sítě – internet, multimédia – CD-ROM, DVD,...
- nová média: jejich vznik a rozvoj souvisí s počítačovou technikou (původně teletext, videotext, videorekordéry a videokamery, později CD, DVD, až po současné počítačové hry, webové sítě a stránky, mobilní telefony).

2.1.1 Tištěná média: periodické tiskoviny, knihy, brožury, letáky

Tato tištěná média spadají do oblasti působících vizuálně. Mezi jejich přednosti patří vysoká mobilita s možností je číst prakticky kdekoliv. Navíc jde o individuální požitek a soukromé užívání. Výběr tématu závisí na čtenáři a ten jejich prostřednictvím vstupuje do světa, který mu vyhovuje. Vývoj knihy včetně jejího hromadného šíření probíhal již od starověku. (Kneidl, 1989, s. 143)

Charakteristickým rysem novin je jejich periodicitu, tedy pravidelné, časté vycházení. Je možné si vybrat z velké škály typově zaměřených periodik – od specializovaných novin (odborných, poradenských) přes časopisy s nejrůznějším zaměřením (zábavné, veřejné až po bulvární plátky). Noviny se vyvinuly z pamfletů a informačních letáků v 18. století. (McQuail, 2002, s. 44)

Brožury a letáky patří v posledních letech k nezastupitelným informativním zdrojům.

2.1.2 Elektronická média: vysílání, rozhlas a televize

Pro veřejnost začalo rozhlasové vysílání ve dvacátých letech minulého století. Právě výzkumy v oblasti bezdrátové telegrafie a v možnostech přenášet bezdrátově

pomocí radiových vln na velké vzdálenosti zvuk, a posléze i obraz, byly počátky dnešních médií.

K šíření televizních přijímačů docházelo mnohem snadněji, protože televizi cestu vyšlapaly právě rádio a rozhlas, a to včetně právního hlediska – televize využila legislativních norem rozhlasu a rádií.

Mezi oběma médii existují zjevné rozdíly, rozhlas nemůže nabízet obraz. Ale mají také řadu společných znaků, byly pokračováním již fungujících technologií (telefon, telegraf, fotografie, nahrávky zvuku), sloužily k zaznamenávání událostí a k jejich přenosu. Podstatná změna proti tištěným médiím byla především v jejich aktuálnosti. Televize činí z lidí pasivní diváky, pro mnoho z nich je však společníkem, volnočasovou aktivitou a zdrojem zábavy. (<http://cs.wikipedia.org/wiki/komunikace>)

2.1.3 Internet, multimédia

Kombinaci telekomunikace a informatiky říkáme odborně telematická média. Ta se začala rozvíjet teprve v posledních málo desetiletích. Přesto je pro ně typická značná interaktivita, velká flexibilita obsahu, formy a užití, vysoká kapacita jimi přenášených informací. (McQuail, 2002, s. 44)

Internet a celosvětová počítačová síť přináší lidem do života řadu ulehčení, výhod a zrychlení životního tempa, na stranu druhou s sebou ale nese i negativa v podobě trestné činnosti páchané právě pomocí počítače a počítačové sítě.

Pomocí internetu jsme schopni šířit televizní a rozhlasové vysílání, noviny i knihovny, hudební nahrávky. Internet skýtá obrovské možnosti, komunikace a navázání vzájemné interakce lidí, která by jinak nebyla možná. Mnozí se přiklánějí k názoru, že v budoucnu půjde o nejpopulárnější médium.

V porovnání s rozhlasem a televizí je internet bohužel médiem, u kterého je značně omezená možnost regulace. Problémy, které internet především u dětí a dospívající mládeže přináší, se v budoucnu mohou umocnit a mohou mít velmi závažné následky.

Přesto pro řadu lidí zůstává internet synonymem nepřehledného množství informací, řada lidí ho také vnímá jako zdroj zábavy a společníka ve volném čase.

Přehled nejvyhledávanějších slov na českém Google:

	Rok 2008	rok 2009	červenec 2010
1.	MP3	MP3	Facebook
2.	hry	free	seznam.cz
3.	YouTube	video	YouTube
4.	mapy	TV	mapy
5.	práce	YouTube	idos
6.	Praha	hry	počasí
7.	Brno	Facebook	překladač
8.	video	práce	idnes
9.	TV	mapy	aukro
10.	program	počasí	tv program

3 MÉDIA - PROPAGACE, ZDROJ ZÁBAVY, INFORMACE, VZDĚLÁVÁNÍ

3.1 Média a propagace

Média nás potřebují stejně, jako potřebujeme my je. Neinformují nás jen v době krize, ale informace poskytují v neutuchajícím tempu dvacet čtyři hodin denně.

Jakýkoliv pořad v kterémkoliv médiu se dá nazvat propagací. Propagace může být pozitivní (propagace zdravého životního stylu, preventivní lékařské kontroly) nebo negativní (propagace tabákových výrobků). Média tedy mohou, ať je názor jednotlivců různorodý, zčásti nebo zcela pomoci posunout veřejné mínění tím směrem, na kterém má zájem konkrétní daná propagace a za ní stojící lidé.

3.2 Média jako zdroj zábavy

Média jsou zdrojem zábavy a rozptýlení, nabízejí potěšení i pobavení, a odvádějí pozornost publika (lidí) od běžných denních starostí, stávají se výplní volného času a tichým společníkem, mnohdy jsou i pomůckou k odpočinku. (Burton, Jirák, 2001, s. 19)

Záleží na každém z nás, jaké médium si zvolí a nakolik se nechá pohltit do jeho časových spárů. Po desetiletí se čas označuje jako drahocenný. Přesto s ním mnohdy nakládáme, jako bychom ho měli ještě na prodej. Zvláště děti mnohdy volí nevhodná média z důvodu „zabití volného času“, nebo z nudy a z nemožnosti jiné volby. Důvodem je často i zaneprázdněnost rodičů, nepřízeň počasí, žádný koníček nebo jeho častá obměna, kamarádi nebo aktivity, které dítě samo dělat nemůže. Média se tak stávají prostředkem zábavy a trávení volného času. Je na nás dospělých, abychom zvolili vhodná média právě s ohledem na věk dítěte, na druh jejich zájmu. Někdo si odpočine u zábavného pořadu, jiný třeba u detektivky nebo u sportovního přenosu.

Z dobrého pořadu (přírodopisné filmy, vědomostní soutěže) může profitovat celá rodina. Mnohému se mohou přiučit jak děti, tak i rodiče a přínosem je i společně strávený volný čas. Toto je příklad, kdy opravdu může televize jako médium působit velmi kladně. Pozitivní je nenásilná forma výchovy, ověřování anebo prohlubování znalostí.

Nesprávné je ovšem jít cestou striktních zákazů, zakazovat dětem podle nás nevhodné pořady. Děti pak většinou zvolí taktiku, kdy se k zakázanému stejně dopracují, a navíc se nemusí nikdy vyjasnit příčina, proč jim to rodiče „tenkrát“ vlastně zakázali. Pro vztah rodičů a dětí platí, že vysvětlení důvodů a nabídnutí jiného vzorce trávení volného času může být jen a jen podnětné.

3.3 Média a jejich informace

Média nám poskytují informace buď v aktuálním čase (rozhlas, internet), naproti tomu tištěná periodika přináší zprávy „staré“ několik hodin či dní.

Některé předkládané informace mohou být pro náš život nezbytné, nebo nám jej mohou alespoň ulehčit. Takovými mohou být předpovědi počasí, informace ze silničního provozu apod. Jsou také zprávy, které nemusí zasahovat do života jednotlivců či rodiny přímo, ale mají svůj vývoj v čase, např. informace o volných pracovních místech, informace z oblasti sociální, informace o jednání politických špiček a mnohé další.

Naproti tomu existují informace, bez kterých se většina z nás obejde. Takovými podle mě jsou drsné záběry ve zprávách z dopravních nehod, z válečných konfliktů apod. Zprávy vytržené z kontextu také neobohatí nikoho, mnohdy ani dospělý člověk není schopen porozumět o co vlastně šlo. Dítě do určitého věku vnímá vlastně jen obraz, jelikož nerozumí slovům jako fundamentalismus, radikálové, terorismus atd. Pokud se tento obraz skládá z krve, násilí a zoufalých křiků, je zde nebezpečí, že po nějaké době může dítě podchytit v podvědomí takovýto obraz, jako by byl všední příhodou. Negativně to pak může ovlivnit jeho psychický vývoj a v budoucnu se odrazit na jeho jednání a chování vůči druhým.

Z výsledků studie porovnávající množství násilí v jednotlivých pořadech vyplývá, že ve zpravodajských programech je za určitou dobu prezentováno víc násilí a násilných činů než v akčních, či válečných filmech. (Burton, Jiráček, 2001, s. 370 – 372)

A vedle všech těchto zpráv a informací mají své místo i takové, které nás nutí k zamyšlení a srovnávání. Tím nás mohou nepřímo navést na cestu ke zlepšení, k obměně stereotypního způsobu života, či jen tak k porovnání sebe a své rodiny s ostatními.

3.4 Média a vzdělávání

Ať si to uvědomujeme, či nikoliv, nejprve se vzděláváme ve škole z knih a učebnic a díky médiím, které plní funkci informační, také prostřednictvím televize (různé soutěžní pořady, kurzy cizích jazyků, přírodopisné dokumenty, historické dokumenty apod.). V posledních letech stále více lidí využívá i další zdroje – internet a multimédia. Nebývalý zájem je také o celoživotní vzdělávání. Rozmach nastal i ve vzdělávání starší populace v tzv. univerzitách třetího věku.

3.5 Negativní vliv médií

Se stále rostoucí dostupností médií úměrně roste i jejich vliv na život společnosti. Že je tento vliv buď negativní, nebo pozitivní, není třeba příliš zdůrazňovat.

Podrobněji se pokusím rozvést negativní vlivy médií na společnost, rodinu a zejména děti. Spadá sem médii prezentované násilí, alkohol, drogy, prostituce, pornografie a další. Nebezpečná je také schopnost a především možnost médií manipulovat s davy lidí.

Násilí můžeme najít nejen v televizi, ale i v knihách. Pokud dítě, které ještě není schopné oddělit realitu od fikce, se dočte, že padouch napadl a zbil kladného hrdinu, který po chvíli vstává z mrákot a jako zázrakem v sobě najde sílu a vybojuje čestně své vítězství, je to stejně škodlivé, jako kdyby podobnou epizodu sledovalo v televizi či na DVD. Ta škodlivost je hlavně v nereálnosti tohoto boje a průběhu děje.

Zde bych ráda vzpomněla dětský kreslený seriál „Tom a Jerry“. Není malé dítě, které by alespoň jednu epizodu z tohoto seriálu v televizi nespátřilo. Tito dva pseudo kamarádi se stále bijí, tlučou, vymýšlejí na sebe podrazy, dělají si naschvály.

Pokud dítě tráví u takovýchto typů médií hodně času, může později samo těžko najít mez, kdy se ještě jedná o běžnou potyčku s vrstevníky a kdy už sahá k násilí, šikaně a krutosti. Troufám si říct, že totéž platí o agresí vůči zvířatům, rostlinám, o vandalismu, o neúctě k cizímu majetku.

Když jsem před několika lety hledala pro syna počítačovou hru bez násilí, byla jsem šokována, že mi v obchodě prakticky žádnou nabídnout nemohli! Nejvíce se prodávají hry se střílením, s honičkami aut, lovem indiánů, s boji proti

mimozemšťanům, často se dobývají území. O hry bez násilí není velký zájem. Názory, čím je tato situace vyvolána, se různí.

Podle policejních statistik klesá celková kriminalita v naší společnosti, ale zato stoupá počet násilných trestných činů a také brutalita pachatelů. (Blažek, 1995, s. 92) Vliv televize, internetu a ostatních médií je ovšem pouze jedna z příčin zvyšující se agrese dětských násilníků. Do onoho schematického koláče můžeme směle doplnit další faktory jako např. špatné citové zázemí v rodině, vliv prostředí, ve kterém dítě vyrůstá, přehnané nároky na dítě ve škole, v domácnosti, kde dítě „zastupuje“ jednoho z rodičů, genetické faktory a další.

Dalším rozvíjejícím se jevem v médiích se stává pornografie. Absolutně zkreslené „výkony“ aktérů, sex bez lásky, žádná ochrana proti pohlavním chorobám, mnohdy drsný sex, promiskuita jsou právě tím, co láká konzumního diváka. Chybí zde také vysvětlení vztahu muže a ženy od začínající citové náklonnosti až po trvalý vztah.

V podobném duchu je i prezentace prostituce. Prostituce je uváděna jako nejstarší řemeslo na světě, uvažovat o jeho vymýcení je téměř scestné. Je to jednoduchá rovnice: prostitutka = zákazník, jeden bez druhého neznamená nic, bylo by po prostituci. Není vhodné nechat děti sledovat film, kde prostitutka je zobrazena jako citlivá osoba, která aby uživila své dítě, se nechá zaměstnat pasákem, překupníkem drog.

Jevy jako cigarety, alkohol, drogy, gamblerství jsou také vhodným námětem či doplňkem pro média, hlavně pro knihy a filmy. Jsou vykresleny jako zdroj ohromných příjmů na straně jedné a na straně druhé jako velká bolest a trápení.

Pořady zabývající se po odborné stránce těmito jevy a předkládající fakta o finanční náročnosti léčby, o nelehkém zbavení se závislosti a o poměrně nízkém procentu úspěšnosti léčby naopak stojí za zhlédnutí.

Připomínám ještě postavy různých hrdinů (s nadpřirozenými schopnostmi), supermanů, robokopů, u kterých opět může hrozit, že se dítě s nimi ztotožní natolik, že si přeje být jako oni.

4 ÚČINKY MASMÉDIÍ

4.1 Sociální hybné síly

Vývoj každého organismu, ale také rozvoj jakéhokoliv systému je do značné míry determinován prostředím.

Podle Říčana (2004, s. 29-32) je podstatnou složkou vývoje jedince socializace. V dětství je socializační program časován v mnohém velmi přesně (např. vstup do školy), v dospělosti však přibývá jednání a rolí, které nejsou přímo předepsány, ale k nimž nás společnost nepřímo vede, „tlačí“ (např. způsob oblékání, sňatek a plození dětí apod.). Mluvíme o tzv. sociálních hodinách, kdy pro role existuje určité předpokládané optimum. Říčan (2004, s. 32) k tomu dodává: „Současné změny ve způsobu života, které přináší celý společenský vývoj, tedy vývoj ekonomický, politický, technický, kulturní a duchovní, jsou tak prudké, že sotva stačíme sledovat jejich vliv na lidskou psychiku. Někdy mě tlačí jako noční můra tato otázka: Stačí vůbec celá naše slavná psychologie i přes všechny své pokroky držet krok s proměnami lidské psychiky v tomto století? Máme šanci rozumět sami sobě za deset, dvacet let lépe než dnes (nebo aspoň stejně dobře)?“

4.1.1 Současná situace

„Média (zvláště „masová“) a mediální komunikace jsou neodmyslitelnou součástí života společnosti. Každé lidské společenství se nějak snaží zajistit, aby v jeho rámci probíhala výměna informací a symbolických obsahů. V moderních společnostech hrají média při uskutečňování těchto snah stále významnější roli. Získávat poznatky o společnosti znamená stále více získávat poznatky z *médií*. Obávat se nekontrolované moci znamená stále více se obávat moci médií. Vkládat naděje do možnosti prosadit novou myšlenku znamená stále více vkládat naděje do médií.“ (Burton, Jirák, 2001, s. 14)

Z uvedeného se dá odvodit, že získávat poznatky z médií je jednak nutností úspěšné mediální komunikace a že poznatky přispívají ke kvalitě mediální gramotnosti. Mediální gramotnost spolu s mediální komunikací jsou v současnosti nezbytné pro náš život nebo nám jej alespoň z části usnadňují.

4.1.2 Účinky médií

V odborné literatuře se účinky (efekty) médií zabývala nemalá řada odborníků a popisují je z několika hledisek. Burton a Jiráček (2001, s. 348) uvádí, jak problematiku studia účinků vtipně shrnul Watson (1998, s. 237) do parafráze Lasswellovy definice masové komunikace:

Co je ovlivňováno

V kom

Jak a

Do jaké míry

V jakém časovém rozpětí?

Účinky médií popsali a rozdělili na *krátkodobé* a *dlouhodobé* také Jan Jiráček a Barbara Köpplová, dále je dělí na přímé a nepřímé, plánované a neplánované. Účinky můžeme dělit i podle vlivu na jedince či na celou společnost.

4.2 Typologie účinků masmédií

Typologií účinků médií je nepřehledné množství, ovšem s ohledem na téma mé práce se budu zabývat především vlivem psychologickým.

Teorií o vlivu na jedince se od vzniku masmédií vytvořilo hned několik, kdy každá se opírá o konkrétní závěry a výsledky psychologických průzkumů.

Jan Jiráček ve své přednášce „Násilí a logika mediálního byznysu aneb Proč už nejsou profesionálkové s hvězdičkou“ uvádí tři nejčastější typy možného vlivu:

1. možnosti naučení agresivního chování nebo agresivních postojů,
2. možnosti zvýšení obav že se stane jedinec obětí násilí,
3. možnosti značné desenzibilizace (znečitlivění) vůči skutečnému násilí.

4.2.1 Možnosti naučeného agresivního chování nebo agresivních postojů

Podle této první možnosti může vést dětmi pozorované násilí právě k nápodobě a ke zvětšení agresivity. Poměrně často je v psychologické literatuře jako příklad

uváděn laboratorní experiment, který provedl Adam Bandura a kol.. Skupinu dětí předškolního věku rozdělili na dvě skupiny. Klíčovým bodem byla nafukovací panenka „Bobo“ ve tvaru klauna vyvážená tak, že se po převrácení vracela sama do původní polohy. Jedna kontrolní skupina pozorovala dospělý vzor (ženu) projevující agresivní chování vůči panence „Bobo“ (sedala si na ni, kopala do ní, tloukla ji palicí po hlavě, bila do nosu...), druhá skupina takové chování neviděla. Poté umožnili dětem, aby si hrály v jiné místnosti. Hru přerušili, děti odvedli zpět do místnosti s panenkou „Bobo“. První skupina napodobovala projevy agrese jako dospělá žena, druhá skupina nikoli.

Po dvou letech A. Bandura experiment v pozměněné formě opakoval. Tentokrát děti rozdělil na tři skupiny, každá viděla jiné následky agresivního chování vůči panence. Ta skupinka, která byla svědkem toho, že byl dospělý vzor odměněn za své agresivní chování, vykazovala posléze agresivnější chování než ta skupina, která zhlédla potrestání agresivního chování.

V přirozeném prostředí provedl experiment A. J. Lesley se spolupracovníky, kteří pozorovali v jistém kanadském městě zvýšení agresivního chování dětí rok po zavedeném televizním vysílání. Nárůst ve srovnání s dobou před televizním vysíláním byl mnohonásobný.

Experiment provedený Leonardem Eronem v 60. až 80. letech měl jednoznačný závěr: čím více měly děti možnost sledovat násilí, tím více agresivně se chovaly v kolektivu. Také v pozdějším věku (dospělosti) měly větší sklon k násilí než ostatní. Zajímavostí je, že se to týkalo chlapců, podobnou souvislost u dívek nenašel.

4.2.2 Možnosti zvýšení obav, že se stane jedinec obětí násilí

Podle této druhé možnosti mají lidé sledující ve značné míře televizní vysílání sklon přeceňovat míru kriminality, vykazují větší úzkosti a obavy, že by se mohli stát cílem násilného jednání. Experiment s tímto zaměřením provedl v USA na zadání ministerstva zdravotnictví George Gerbner a kolektiv a nazývá se „kultivační teorií“. Kultivační proto, že média (zvláště televize) svým obsahem kultivují přesvědčení a postoje lidí.

4.2.3 Možnosti značné desenzibilizace vůči skutečnému násilí v životě

Podle této třetí možnosti má opakující se násilí za důsledek desenzibilizaci (z necitlivění), kdy vymizí reakce na podněty vyvolávající původně silné emoce. Lidem, sledujícím opakovaně násilí, situace s násilím zevšední, násilí začnou chápat jako samozřejmé. Ludmila Čírtková ve svém článku „Násilí a sex v médiích“ uvádí experiment provedený dvojicí Ch. Mullinem a D. Linzem. Po určitou dobu bylo skupině dospělých mužů (studentů) promítáno násilí ve filmech. Na konci experimentu sledovaná skupina mužů pociťovala pokles sympatií vůči oběti, i otupění vůči násilí. Teprve po několika dnech od ukončení promítání filmů s násilím začali muži opět hodnotit násilí ve zhlédnutých filmech negativně. Uvedené tři možnosti popsal i Burton, Jiráček (2001, s. 370, 371).

4.3 Závěr účinků masmédií

Mnou vybrané výzkumy a experimenty představují jen malou část všech studií, které byly k dané problematice provedeny a nadále se jí věnují. Zvláštností může být, že až na nepatrné výjimky se většinou realizovaly v USA, velmi často byly zaměřené na děti s otázkou, do jaké míry násilí v televizi následně ovlivňuje jejich agresivitu. Většina odborníků je toho názoru, že sledování agrese vyvolává, anebo posiluje agresivitu dětí, mládeže ale i dospělých. Neshodují se však v názoru, jak značná je moc tohoto vlivu.

Míra nápodoby, míra učení předkládaného násilí závisí na tom, do jaké míry je divák vybuděn a vzrušen. Velký vliv má také reálnost prezentovaného násilí a zobrazení buď pozitivních, nebo negativních důsledků takového konání. Na konci tohoto všeho je ovšem ještě jedna důležitá podmínka – příležitost k násilnému, agresivnímu jednání.

Musím zde uvést, že jsou ale i studie, které nepotvrdily výše uvedené závěry, tedy že násilí v televizním vysílání nemá přímý vliv na agresivní chování dětí a mládeže. K takovému zjištění došli např.: W. Wood, Howitt, Freedman, F. Wong apod. Zjistili, že existuje určitý vliv televizního vysílání na reálnou agresi, ovšem je značně nepatrný. Nemůžeme ho však považovat za úplně zanedbatelný.

Další faktory, které se mohou s masmédií spolupodílet na vzniku násilí u jednotlivce, jsou: agrese naučená z prostředí – násilí naučené od rodičů, teorie frustrace – agrese, biologické faktory – dědičnost, poruchy CNS a chromozomální anomálie. V odborné psychologické literatuře nalezneme i další faktory jako jsou genderové rozdíly v násilí (agresi), kouření matky během těhotenství. Někteří autoři uvádějí v souvislosti s násilnickým chováním člověka i faktory, které zvyšují sklon k násilí: přelidnění, počasí (v letních měsících – v horku a v teplejších oblastech je více násilných činů než v chladnějších oblastech nebo v zimě), užívání psychoaktivních látek (drogy, alkohol) a vliv sociální skupiny (k násilí dochází více ve skupině, např. akce extrémistů, fotbalových fanoušků).

Pro mne jako ženu a matku dospívajícího syna není příjemné zjištění, že je prokázáno vyšší riziko násilného chování u chlapců než u dívek.

5 ÚČINKY TELEVIZE NA PSYCHICKÝ A FYZICKÝ VÝVOJ DĚTÍ

Mezi největší zástupce médií patří televize. Abychom ji mohli dobře sledovat, „vyžaduje“ temnější pokoj. Dále je nutné utlumit všechny ostatní rušivé zvuky. Sledování televize probíhá převážně o samotě, dochází ke snížení uvědomování si svého těla, divák zvolí pozice, kdy nemusí pohybovat končetinami. Utlumení ovšem platí také pro vnitřní orgány a v neposlední řadě dochází k utlumení myšlení. Divák má tedy pasivní roli, navíc ztrácí povědomí o existenci přirozeného okolního světa, o přítomnosti a existenci dalších lidí. Aktivně zapojeny jsou pouze dva smysly (zrak a sluch).

Televize děti, mládež i dospělé podněcuje, ale zároveň je oddělí od skutečné smyslové situace s možností jejich odreagování. Při sledování televize prožíváme duševní obrazy, které však nejsou naše, náleží někomu jinému.

Jak uvádí Mander (2000, s. 160 – 164), tyto představy na nás budou nejspíš působit velmi silně.

Fyzická energie, která se vytvoří představami, je nevyužitá, ale v těle se ukládá. Je to vidět zejména u dětí – dívají-li se na televizi, jsou v klidu. Po skončení sledování se chovají přespříliš aktivně, podrážděně a otráveně. Australští psychologové Merrelyn a Fred Emeryovi ve své studii o vlivu televize na děti předpovídají zvýšený výskyt hyperaktivity v Austrálii. „Televize se stává pro mnoho lidí realitou, zatímco jejich konkrétní životy na sebe berou snovou podobu. Také by to mohlo vysvětlovat výsledky nedávno provedených studií, které cituje Marie Winnová a další: u dětí se údajně začíná projevovat úpadek paměti, stále hůře si vybavují a ztrácejí schopnost učit se způsobem, při němž se jako forma vyjádření užívá slovní a písemný projev.“ (Mander, 2000, s. 195, 196)

5.1 Vliv mediálního násilí na děti

Je poučné, podrobněji nahlédnout do nabídky televizního programu v době, kdy je velká pravděpodobnost, že ji budou sledovat děti. Středa 29. září 2010, čas 15.⁰⁰ - 22.⁰⁰ hodin: Kobra 11, Námořní vyšetřovací služba, Dr. House, Big Ben, Hvězdná brána, Vražedná čísla, Právo a pořádek, Vraždy v Midsomeru apod. Naproti

těmto pořadům, kde je spousta násilí, honiček v autech a vražd, je možné najít pořady typu: Moudronos, Kouzelná školka, AZ-kvíz, Večerníček, Ulice. Tyto jsou vesměs určeny právě pro děti a mládež.

Možnost volby je tedy i zde, záleží jen na dítěti a rodičích, jaký druh programu zvolí. Menší děti ještě neumí rozlišit pořady vhodné právě pro ně od těch, na které by se již dívat neměly. Výzkum provedený v ČR uvádí, že 13 - leté dítě zhlédlo cca 52 000 vražd, ozbrojených loupeží, znásilnění, a různých násilných činů a stráví průměrně 25 hodin týdně před televizní obrazovkou.

Vliv mediálního násilí na dětského diváka je značný. Je to z toho důvodu, že působení jakékoliv informace je tím silnější, čím méně je předchozích znalostí a zkušeností a čím méně jsou ustálené hodnotové a morální postoje, aby mohl jedinec kriticky zhodnotit dané sdělení. (Burton, Jiráček, 2001, s. 332)

Vyšší ohrožení dětí a mládeže pramení právě z jejich nezralosti. Příčinami jsou dětská zvědavost a vnímavost, nepřipravenost dětské psychiky, podstatně snížená schopnost dítěte odlišit zobrazení od reality, a tak si vytvořit odstup od děje, náhodovost zobrazeného násilí a pornografie, což může mít za následek hlubší a trvalejší vtištění až do polohy trvalých vzorů jednání. (Burton, Jiráček, 2001, s. 334)

Řada výzkumů dokazuje, že vedle biologických faktorů a výchovy se na zločinnosti mladistvých podílí právě televizní násilí. (Burton, Jiráček, 2001, s. 52)

Řešení posadit dítě k televizi se může pro mnohé jevit jako vynikající sluha vzhledem k časové tísní rodičů, ale je to zároveň nebezpečný pán do budoucna.... Zvláště u menších dětí by rodiče měli regulovat délku strávenou před televizní obrazovkou, ale i vybírat vhodné pořady s ohledem na věk dítěte. Společné sledování např. soutěžních pořadů celou rodinou může být přínosem. Zrovna tak jako vysvětlení dítěti proč se na ten který film nemůže dívat. Připouštím, že je to hodně těžké, zvláště když dítě argumentuje tím, že se na to dívají skoro všichni spolužáci a kamarádi. Musíme nabídnout dítěti alternativní program tak, aby se necítilo vůči vrstevníkům v nevýhodném postavení.

Zatěžující pro lidský organismus je také přemíra informací a podnětů, které elektrotechnika 21. století nejen nabízí, ale svým způsobem i nutí.

5.2 Hra a fantazie v životě předškolního dítěte

P. Říčan (2004, s. 127) uvádí, že člověk si má hrát celý život, v předškolním věku to ovšem platí dvojnásob. V tomto věku se rozšiřuje repertoár her, kdy nejzajímavějšími a patrně vývojově nejdůležitějšími se stávají námětové hry prolínající se s honičkami (hra na četníky a na zloděje). Předškolní děvčata si nejraději hrají s panenkami, chlapci s hračkami technického rázu – patří sem i různé druhy zbraní. Ve své knize Říčan (2004, s. 128) dále uvádí, že i přesto, že se někteří rodiče zbraní děsí, neodolají nakonec nátlaku a koupí šavli i pistoli. Vysvětluje to tím, že zbraň patří k tradiční úloze muže jako bojovníka, a je téměř nemožné ji úplně vyloučit z duševního obzoru předškolního chlapce.

Možnost je podle Říčana (2004, s. 128) v kultivaci postojů ke zbraním a v nabízení lákavějších hraček. Notoricky známá jsou varování psychologů a pedagogů zvláště před televizními programy plnými zabíjení a různých krutostí. Alarmující je, že tato škodlivost je prokázána bezpečněji než škodlivost tabákového kouření pro lidské plíce. K zamyšlení vede také skutečnost, že v zájmu dětí není násilí v televizi regulováno tak jako pornografie.

„Tyto programy jsou pro děti přitažlivé a je bezpečně prokázáno, že podněcují jejich agresivitu. Námitka, že chlapec, který vidí ve filmu násilnosti, tím svou agresivitu „odreaguje“, a bude naopak ve svém jednání mírnější, má pravdu v tom, že skutečně dojde k *vybití*, ale o to větší bude *příští nabití*! Zároveň je prokázáno, že agresivitu předškolních, ale i mladších a starších dětí zvyšují přísné, bezcitné tělesné tresty a špatný příklad rodičů: hádky, případně ve spojení s násilím.“ (Říčan, 2004, s. 128, 129)

5.3 Střízlivý realista v mladším školním věku (6 – 11 let)

Toto období znamená pro dítě radikální životní změnu, začíná školní docházka. Dítě získává první zkušenosti aktivního kontaktu s každou skupinou širší než rodina. Autorita a vliv učitele pomalu ustupuje autoritě a vlivu fyzicky nebo sociálně silným jedincům nebo skupinkám, nakonec i třídě jako celku. (Říčan, 2004, s. 153)

„Rostoucím problémem je násilí mezi dětmi, a to především ve škole. Situace je komplikována současným poklesem autority učitelů i jejich postavením ve třídě.“ Práva dítěte jsou prosazována jako soukromá, což vede k tomu, že učitel nesmí nahlédnout do aktovky a tím vyšetřit řadu přestupků. „Upadající kázeň má za následek, že učitel často nemůže ochránit slabší dítě před agresí silnějšího jedince nebo rváčské bandy. (Říčan, 2004, s. 153)

Důležité v tomto věku jsou volnočasové aktivity, které jsou pozitivní pro budoucí vývoj dětí. Opomenout nelze ani sexualitu, ta však právě díky pořadům v televizi doléhá k dětem dříve než tomu bylo v minulosti. „Tím je ohrožen tradiční, poměrně klidný průběh zrání sexuality a celé osobnosti ve školním věku. Děti předčasně sexuálně aktivní v tomto i v pozdějším věku hůře přijímají hodnoty naší kultury, jsou méně disciplinované a méně úspěšné v práci.“ (Říčan, 2004, s. 153, 154) Autor nenavrhuje mravnostní cenzuru nebo sexuální kontrarevoluci, navrhuje o existujícím problému diskutovat.

5.4 Čas první lásky (pubescence 11 – 15 let)

Pubescenci označujeme jako období „vulkanismu“, můžeme mluvit o hormonální bouři. Není tedy divné, že se problematické protikladné city občas projevují výbuchem destruktivního chování, výtržnostmi i násilnostmi. Obávat se musíme úniku a uzavírání se do vlastního nitra s denním sněním místo adaptivní aktivity. „Potenciálně nebezpečným únikem je dnes počítač, zvláště oblíbený (doslova!) počítačové hry. Lepší, často přímo blahodárný, je únik ke zvířeti.“ (Říčan, 2004, s. 180)

5.5 Na vrcholu mládí (adolescence 15 – 22 let)

Je to období, kdy vrcholí mládí, období, ve kterém má pokračovat ve studiu či dokončit přípravu ke společenskému uplatnění v práci.

Adolescent je na tom s časem skutečně špatně. Spoustu ho prozahálí mluvením, druhou vášní adolescenta bývala četba. „Dnes je velkou konkurencí četby televize a video, film, zčásti ještě i rozhlas. Reprodukovaná hudba a dramatické umění, převážně na konzumní úrovni a získávající publikum laciným povzbuzováním erotických a agresivních fantazií, zahlcují mládež. Jsou nenáročné: člověk je při nich

pasivnější než při četbě, kdy musí zapojit představivost. Jsou pohodlnější a pro většinu přitažlivější. Odnaučují samostatnému vyjadřování. Učí napodobovat gesta, mimiku, způsob řeči, nekriticky přejímat názory. Pedagogové varují, ale nikdo je neposlouchá.“ (Říčan, 2004, s. 200)

5.6 Průzkum společnosti Factum Invenio pro UNICEF

Z průzkumu vyplývá, že dvě třetiny českých dětí zažily agresivní či násilné chování svých rodičů (většinou hádky a křik), s násilím fyzickým se setkalo 13 procent dětí. Více než jedna třetina má přátele či členy rodiny, kteří se stali obětí trestného činu (loupeže nebo krádeže, ale i znásilnění).

Takového chování, které děti vidí v době utváření osobnosti, si následně berou jako povolenou normu (do budoucnosti). To se projevuje dle psychologů agresivitou, hrubostí, vzájemnou netolerancí a násilím proti učitelům, proti dalším lidem jako jsou prodavači, řidiči MHD, později partneři či kolegové v zaměstnání.

Linka bezpečí potvrzuje rostoucí počet dětí volajících o radu, pomoc se závažnými jevy jako je týrání, zneužívání, násilí a vztahové problémy v rodině.

Závažné a trvalé dopady na psychiku dětí má výskyt násilí v rodině udržované jedním partnerem pomocí psychického teroru a fyzického násilí. Násilí se poté u většiny dětí stává přijatelným typem chování s efektem: partner poslouchá – cíle je dosaženo.

Dítě přirovnávají k houbě, která nasává vše kolem. Vypozorované násilí chování u dospělých se může u dítěte projevit poruchami chování, násilným chováním ve škole, poté ve své vlastní rodině. U dívek potom pasivním snášením násilí a hrubostí ze strany partnera.

A vedle zkušeností z rodiny má na děti vliv i násilí a brutalita v médiích, v určitých moderních pohádkách, v internetových hrách atd..

Psychologové upozorňují, že se ve společnosti obecně projevuje jistý snížený práh citlivosti vůči násilí. (<http://www.novinky.cz/domaci/212643-ceske-deti-trpi-dve-tretiny-z>)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 VLASTNÍ VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Své výzkumné šetření jsem soustředila především na vazbu dětí a masmédií, tedy na analýzu postojů dětí k prostředkům masové komunikace. Zvolila jsem k tomuto účelu metodu dotazníkového šetření, a to z více důvodů. Dotazníkové šetření je dodnes nejpoužívanější a nejčastější metoda ke zjišťování většího množství informací za poměrně krátkou dobu a s minimální částkou vynaložených prostředků. Nespornou výhodou je poměrně snadná zpracovatelnost získaných údajů. Dotazník (viz. Příloha č. 1) jsem tedy sestavila jako kombinovaný a většinu otázek zvolila jako uzavřené. Záměrem bylo, aby mi co nejlépe pomohl zanalyzovat současný postoj dětí k médiím.

6.1 Cíle a osobní záměry výzkumného šetření

Cílem mého výzkumného šetření bylo posoudit, jaké je působení masových komunikačních prostředků na jednotlivé věkové kategorie dětí, která masmédia ovlivňují mladší děti a která starší. Zajímala mne také časová kontinuita, zda děti vlastní některý z produktů masové komunikace. Jednu z otázek jsem věnovala i tématu postoje dětí k násilí ve filmech. Vzhledem ke skutečnosti, že děti jsou v posledních letech daleko méně sečtělé, zařadila jsem i otázky týkající se právě knih a čtení.

6.2 Charakteristika respondentů a výzkumného šetření

Při hledání školy, která by mi umožnila výzkumné šetření, jsem narazila na odmítavý postoj. Mimo jiné i proto, že oslovené školy jsou zahlceny různými výzkumy a ze strany dětí není příliš velká ochota „dobrovolně“ dotazníky vyplňovat. Vím, že i ostatní spolužáci mají vesměs podobné zkušenosti. Východiskem pro mě osobně bylo oslovení ředitele základní školy, který je současně členem zastupitelstva města, kde pracuji.

6.2.1 Místo výzkumu a návratnost dotazníků

Výzkum byl proveden na základní škole v Tlumačově během měsíce září roku 2010. Po sestavení dotazníku jsem provedla primární průzkum na zkušebním vzorku několika dětí, s cílem odhalit případnou nesrozumitelnost otázek či jejich nesprávnou formulaci. Po dílčích úpravách jsem přistoupila k samotnému výzkumu, který byl zahájen předáním dotazníků řediteli uvedené základní školy. Ten dal dotazníky svým kolegům, kteří v jednotlivých třídách vyučují. Vyplňování dotazníků probíhalo v předmětech: „Výchova ke zdraví“ a „Výchova k občanství“.

Návratnost dotazníků díky tomuto řešení byla 100 % z celkového počtu 138 žáků, taktéž použitelnost dosahovala 100 %.

6.2.2 Výběr respondentů

Dotazník vyplňovalo celkem 138 žáků navštěvujících druhý stupeň základní školy. Otázky byly společné pro chlapce i dívky.

6.2.3 Seznam otázek uvedených v dotazníku

1. Tvůj věk?
2. Tvé pohlaví?
3. Čemu se nejvíce věnuješ ve volném čase?
4. Seřaď masmédiá podle oblíbenosti.
5. Máš ve svém pokoji televizi?
6. Jak často sleduješ televizi?
7. Které pořady v televizi nejraději sleduješ?
8. Kterou stanici v televizi nejraději sleduješ?
9. Jaký máš názor na agresi a násilí v televizi (filmech, dokumentech, TV zprávách)?
10. Máš vlastní počítač nebo notebook?
11. Kolik času trávíš u počítače?
12. Internet ti slouží nejvíce k:
13. Jaké knihy nejraději čteš?

14. Pokud čteš, uveď proč:

15. Jakému přehrávači – hudebnímu nosiči – dáváš přednost?

6.3 Stanovení výzkumných otázek

Po důkladném zvážení jsem zvolila dvě výzkumné otázky (pracovní hypotézy):

Výzkumná otázka č. 1

Internet je nejoblíbenější masový komunikační prostředek současnosti.

Výzkumná otázka č. 2

Televize je pro velké procento dětí běžnou součástí jejich života.

6.4. Analýza a rozbor výzkumných dat

Vyplněné dotazníky jsem nejprve zběžně prošla a poté se zaměřila na jejich analýzu a rozbor jednotlivých otázek.

6.4.1 Rozdělení žáků podle věku a podle pohlaví

Rozdělení se dotýká otázek č. 1 a 2, u kterých jsem se rozhodla rozbor vyjádřit v procentech, a poté znázornit graficky a tabulkově.

6.4.1.1 Rozdělení žáků podle věku – otázka č. 1

Zkoumaný vzorek měl celkový počet 138 žáků navštěvujících druhý stupeň základní školy. Jedenáctiletých dětí bylo 22, dvanáctiletých dětí bylo 34, třináctiletých dětí bylo 28 a čtrnáctiletých až patnáctiletých dětí bylo 54.

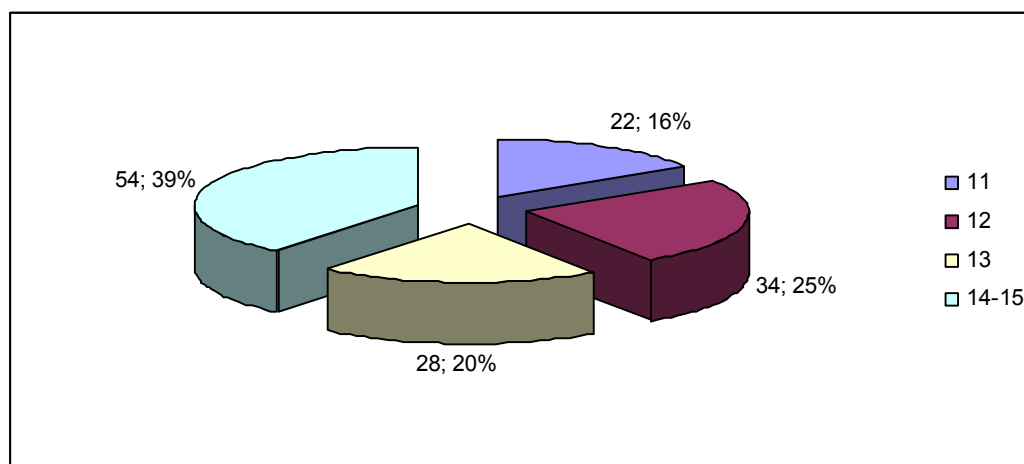
V tabulce č. 1 jsem toto rozdělení rozčlenila ještě v jednotlivých věkových kategoriích procentuálně. U jedenáctiletých bylo 55 % chlapců a 45 % děvčat, u dvanáctiletých bylo 53 % chlapců a 47 % děvčat, u třináctiletých bylo 43 % chlapců a 57 % děvčat. U čtrnáctiletých až patnáctiletých bylo 67 % chlapců a 33 % děvčat.

Z tabulky je dále patrné, že ve zkoumaném vzorku žáků bylo nejvíce dětí ve věku 14 – 15 let, a to 39 %. Nejméně respondentů bylo ve věku 11 let, a to 16 %. Je zde i procentuální zastoupení chlapců a dívek ve všech 4 věkových kategoriích.

Tabulka č. 1 – Věk žáků.

věk	celkem	%	počet chlapců		počet děvčat	
				%		%
11	22	16	12	55	10	45
12	34	25	18	53	16	47
13	28	20	12	43	16	57
14 - 15	54	39	36	67	18	33

Graf č. 1 – Věk žáků.

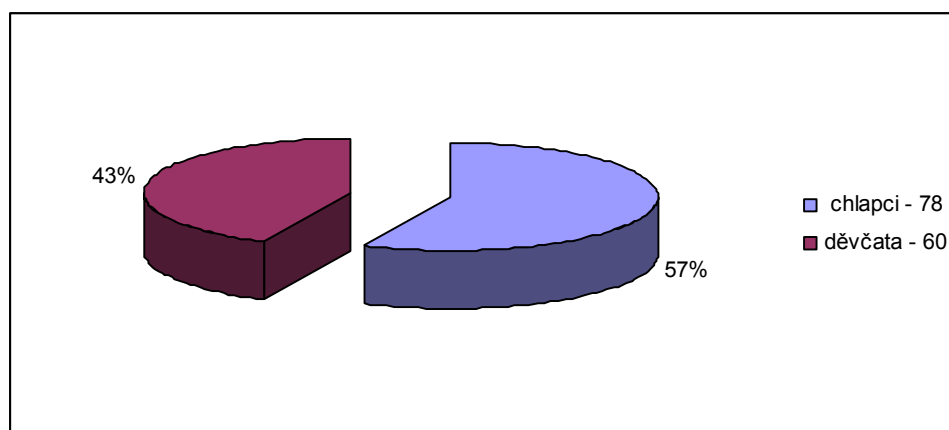
6.4.1.2 Rozdělení žáků podle pohlaví – otázka č. 2

Ze vzorku 138 žáků základní školy bylo 57 % chlapců a 43 % děvčat, (z čehož vyplývá, že) početnější skupinu dotazovaných respondentů tvořili tedy chlapci.

Tabulka č. 2 – Pohlaví.

pohlaví dítěte	Počet	%
Chlapci	78	57
Děvčata	60	43
Celkem	138	100

Graf č. 2 – Pohlaví.

6.4.2 Rozbor otázky č. 3 – Čemu se nejvíce věnuješ ve volném čase?

Tato otázka byla otevřená, tzn. že děti mohly zvolit (podle libosti) více možností z těchto činností: sport a zájmové kroužky; trávení volného času s kamarády; příprava do školy, učení; kultura – kino, divadlo, výstavy; čtení knih, časopisů, novin; poslech rádia, přehrávačů; sledování televize; hraní her na PC; skype, chat, ICQ, facebook, e-mail; internet.

Zpracování této otázky bylo náročnější. Cílem bylo zjistit, které činnosti se děti věnují nejvíce a které nejméně. Odpovědi jsem v tabulce rozčlenila nejen podle pohlaví respondentů, ale sestavila jsem i pořadí oblíbených činností, přičemž 1 je činnost v odpovědích nejčastější a 10 nejméně častá. Volný čas s kamarády tedy tráví celkově 19 % dětí a v pořadí má číslo 1. O druhé a třetí místo se dělí s 15 % sport, zájmové kroužky a skype, chat, ICQ apod.. Překvapivě až na 4. místě je internet, následován na místě pátém hraním her na PC. Sledování televize na šestém místě

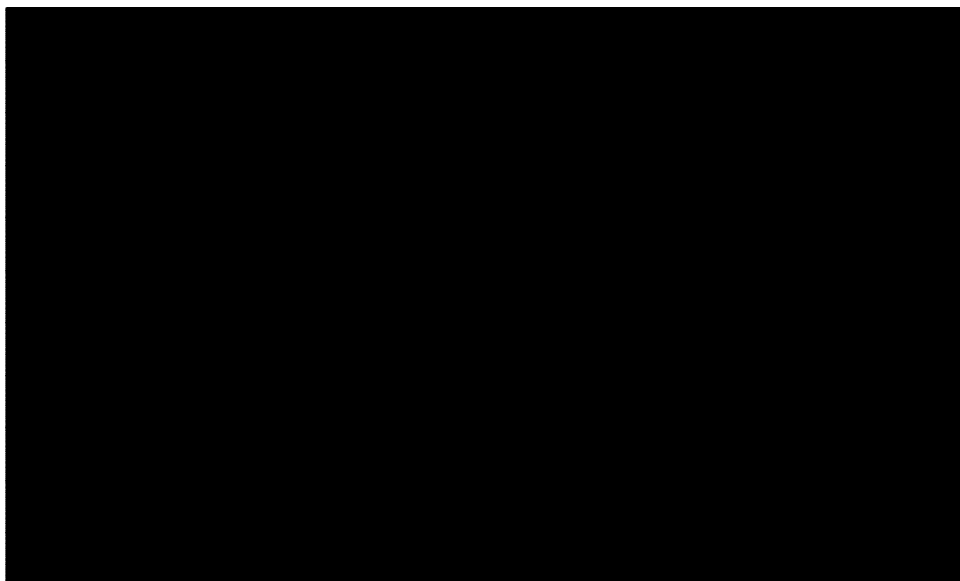
bylo pro mě osobně také dost nečekané. Příprava a učení do školy spolu se čtením knih, časopisů a novin se dělí o předposlední a poslední příčku, tedy o sedmé a osmé místo.

Výsledky vyhodnocení mne přivedly k zamyšlení, zda umístění sportu a zájmových kroužků na prvním místě není zkresleno tím, že v mém okolí spousta rodičů řeší právě svou nepřítomnost a nutný dohled nad dítětem právě v přihlášení dítěte do některého zájmového kroužku či sportovního oddílu. Naproti tomu stojí za zamyšlení sedmé a osmé místo (příprava a učení do školy a čtení knih), které jen potvrzuje snižující se zájem dětí o čtení a přípravu do školy. Vše je znázorněno v tabulce a grafu č. 3a a 3b.

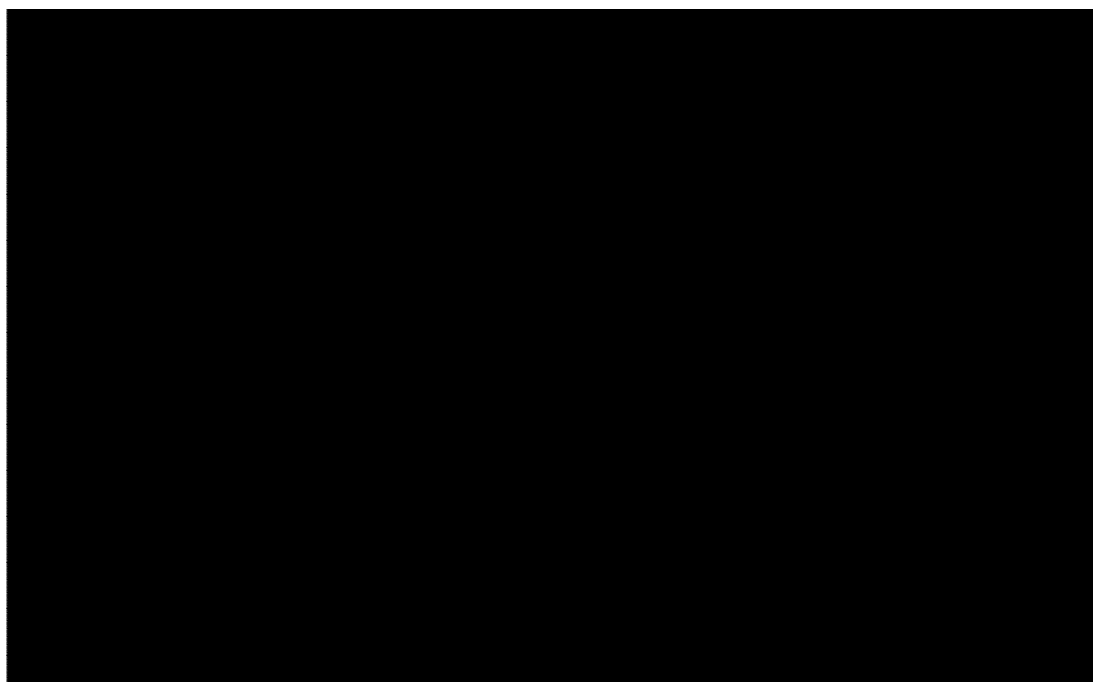
Tabulka č. 3 - Čemu se nejvíce věnuješ ve volném čase?

Činnosti	pořadí	celkem		počet chlapci		počet děvčat	
			%		%		%
sport,zájm.kroužky	2 - 3	36	15	20	17	16	12,5
zábava s kamarády	1	47	19	25	22	22	17
příprava do školy	7 – 8	19	7,5	9	8	10	8
kultura, kino,...	10	2	10	0	0	2	1,5
čtení knih	7 – 8	19	7,5	5	4	14	11
poslech rádia,...	9	13	5	4	3	9	7
sledování televize	6	22	9	8	7	14	11
hraní her na PC	5	24	10	15	13	9	7
skype,chat,ICQ,...	2 – 3	36	15	18	15	18	14
Internet	4	27	11	13	11	14	11

Graf č. 3a – Čemu se nejvíce věnuješ ve volném čase?

Graf č. 3b – Čemu se nejvíce věnuješ ve volném čase?

6.4.3 Rozbor otázky č. 4 – Seřad' masmédia podle oblíbenosti

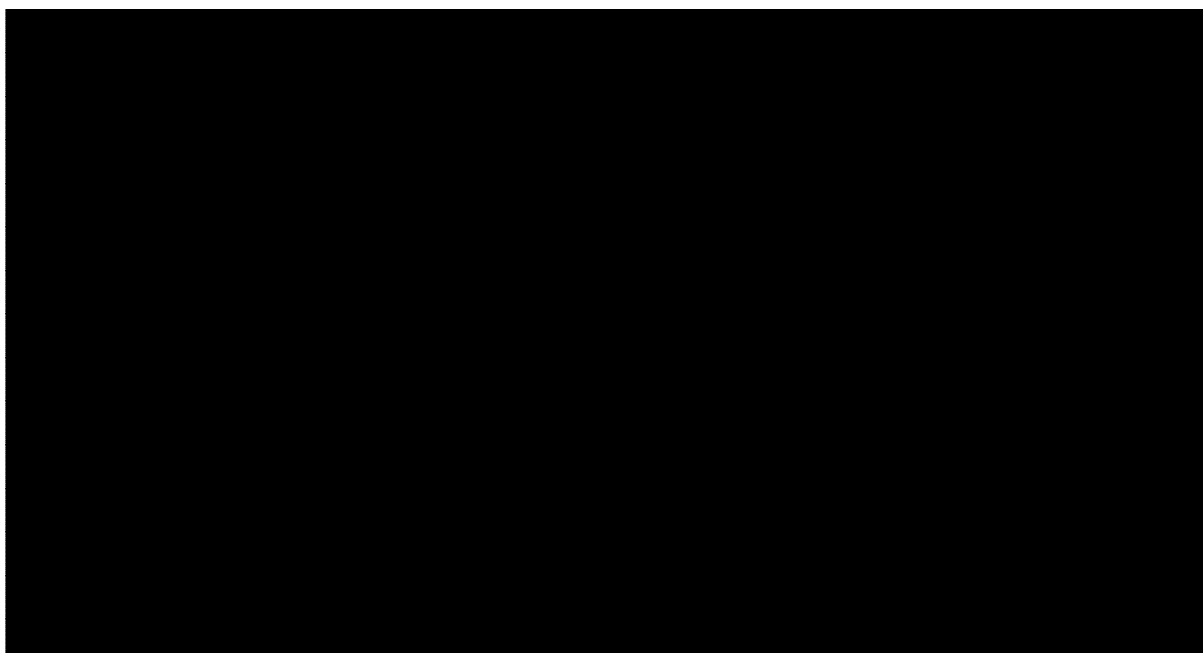
K výběru jsem zvolila tyto možnosti: televize; knihy; internet; rádio; hudební nosiče; časopisy, noviny; DVD – filmy; mobilní telefony.

Touto otázkou jsem navázala na předcházející s cílem zjistit, který masový komunikační prostředek děti upřednostňují. Při zpracovávání odpovědí jsem přišla na to, že otázka není vhodně položená v návaznosti na mnou danou stupnici hodnot. Zvolila jsem pro vyhodnocení stupnice od 1 do 8 a každé škále přiřazený počet odpovědí. Do tabulky bylo opět zařazeno pořadí. Byl potvrzen můj předpoklad, že nejvíce oblíbeným masmédiem je internet, na druhém místě mobilní telefony, na místě třetím televize. Pro názornost pořadí byl zhotoven i graf č. 4.

Tabulka č. 4 – Seřad' masmédia podle oblíbenosti.

stupnice oblíbenosti 1- 8	1	2	3	4	5	6	7	8	
masmédia	pořadí								
Televize	3	7	19	14	8	8	7	0	2
Knihy	8	10	6	7	7	2	4	11	18
Internet	1	39	11	6	1	6	1	2	4
Rádio	7	0	1	13	10	5	10	17	10
hudební nosiče	5	0	5	10	6	15	10	8	7
časopisy, noviny	6	0	1	4	11	6	15	15	9
DVD – filmy	4	10	6	9	13	11	6	8	2
mobilní telefony	2	1	20	13	4	7	9	1	7
Nevyplněno	2								

Graf č. 4 – Seřad' masmédia podle oblíbenosti.

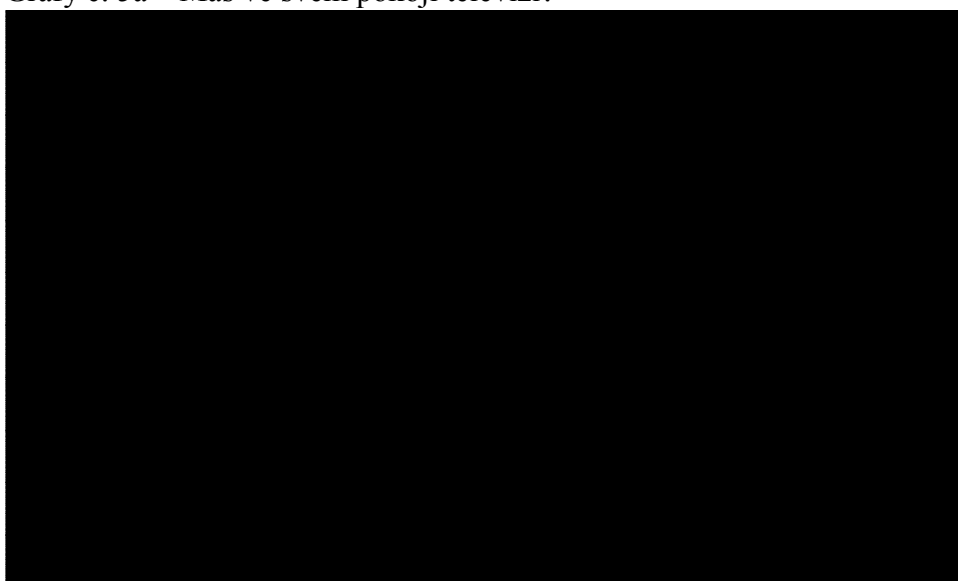
6.4.4 Rozbor otázky č. 5 – Máš ve svém pokoji televizi?

K výběru jsem nabídla dvě alternativy odpovědí: ano či ne. Ve vyplněných dotaznících znělo v jedné odpovědi, že dotyčný má v pokoji traktor, a ve druhé, že nemá svůj pokoj. Důležitost otázky spočívala ve zjištění, kolik dětí má ve svém pokojíku k dispozici televizi, kolik z nich může téměř kdykoli trávit svůj čas před televizní obrazovkou a dívat se v podstatě na cokoli. U této otázky jsem proto zvolila rozbor podle věkových kategorií dětí, a to jak u tabulky, tak i u grafů. Z tabulky vyčteme, že u věku 11, 13 a 14 - 15 let více jak polovina dětí v něm má televizi, pouze u dvanáctiletých převažuje počet žáků, kteří ve svém pokoji televizi nemají. Nejen televizory jsou v dnešní době cenově dostupné, což může být jednou z příčin této skutečnosti. V grafu č. 5a jsem zaznamenala získané údaje podle věku, následně v grafu č. 5b podle pohlaví dětí. Tento graf ukazuje, že 67 % chlapců má ve svém pokojíku televizi, naproti tomu jen 37 % děvčat. Pro zodpovězení otázky proč tomu tak je, bychom potřebovali udělat hlubší rozbor a znát další podrobnosti.

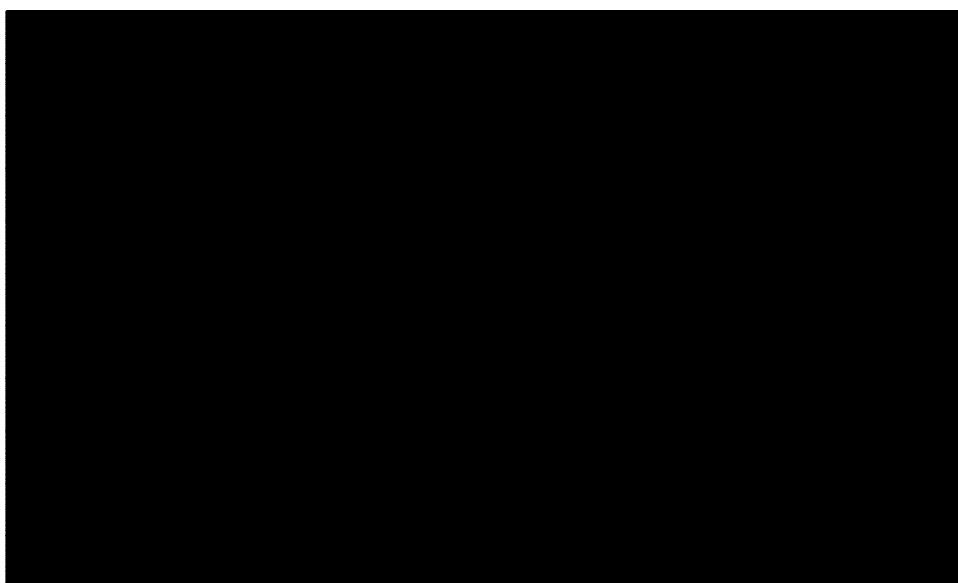
Tabulka č. 5 - Máš ve svém pokoji televizi?

	11 let		12 let		13 let		14 -15 let	
		%		%		%		%
Ano	13	59	11	32	15	54	31	57
Ne	7	32	23	68	13	46	23	43
Nevyplněno	2	9	0	0	0	0	0	0

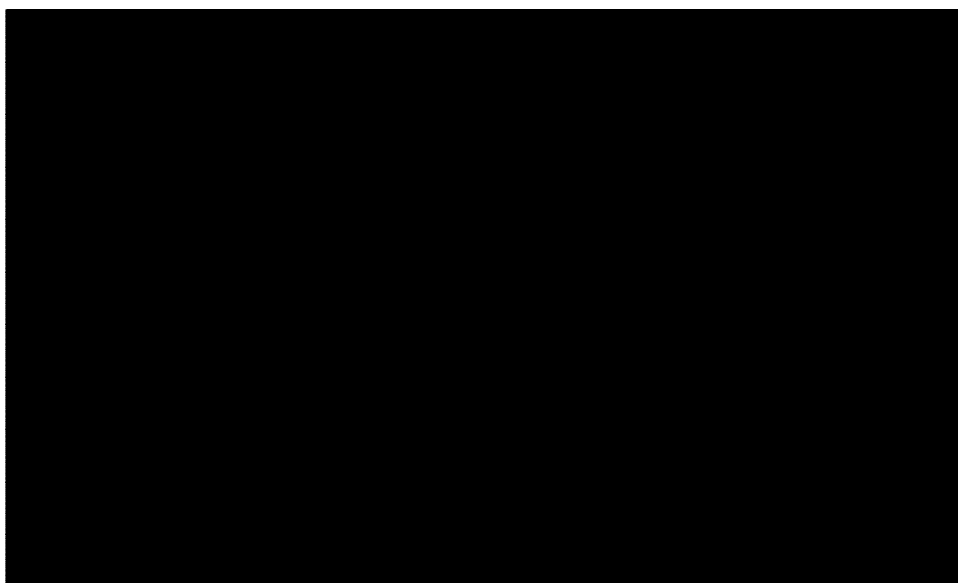
Grafy č. 5a – Máš ve svém pokoji televizi?

Grafy č. 5a – Máš ve svém pokoji televizi?

Graf č. 5b – Máš ve svém pokoji televizi?

6.4.5 Rozbor otázky č. 6 – Jak často sleduješ televizi?

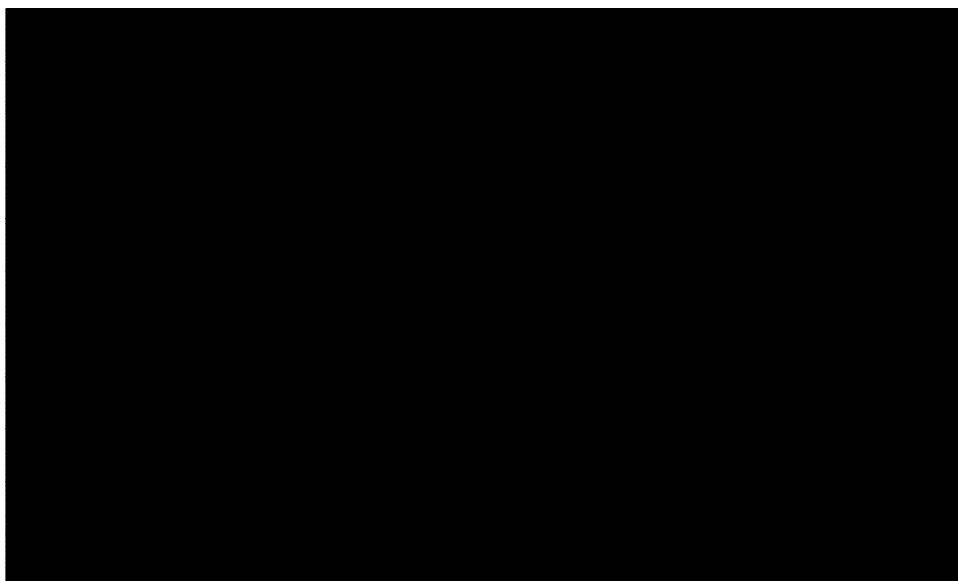
Po zvážení jsem vybrala dětem tyto možnosti odpovědí: denně více než 2 – 3 hodiny; denně 1 – 2 hodiny; denně méně než 1 hodinu; 3x za týden; 1x týdně; pouze o víkendu; na televizi se téměř nedívám.

Chtěla jsem se dozvědět, kolik času chlapci a děvčata tráví denně před televizními obrazovkami. Hodnoty jsem zpracovala do tabulky, ve které procentuálně porovnávám obě skupiny dětí. Sledování televize denně více než 2 – 3 hodiny je opět vyšší u chlapců, a to dvojnásobně oproti děvčatům. Ostatní odpovědi mají chlapci rozptýleny do všech možností, kdežto u děvčat je patrné velké procento u denního sledování televize po dobu 1 - 2 hodin, a to u 75 %. Možným vysvětlením je to, že dívky se denně dívají na seriály typu „Ulice“ apod. Patrné je to i z grafu č. 6a. Znárodnění podle pohlaví jsem provedla v grafu č. 6b - chlapci a v grafu č. 6c – děvčata. Uvedené hodnoty představují počet dětí, které na jednotlivé varianty odpověděly.

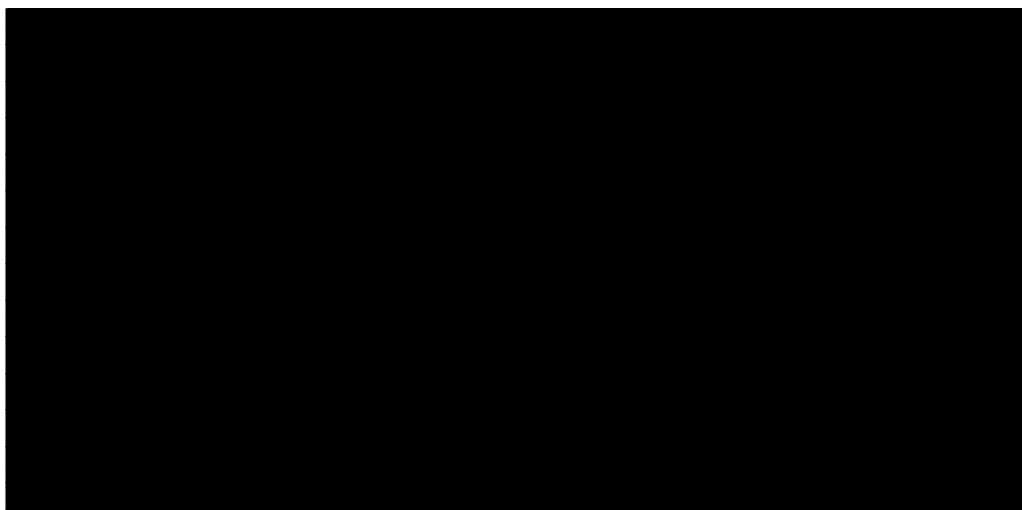
Tabulka č. 6 - Jak často sleduješ televizi?

sledování TV	Celkem		chlapci		Děvčata	
		%		%		%
denně více než 2-3h	48	35	35	44	13	22
denně 1-2 hod	68	50	23	29	45	75
denně 1h a méně	12	9	10	13	2	3
3x za týden	2	1	2	3	0	0
1x týdně	2	1	2	3	0	0
pouze o víkendu	2	1	2	3	0	0
téměř se nedívám	4	3	4	5	0	0

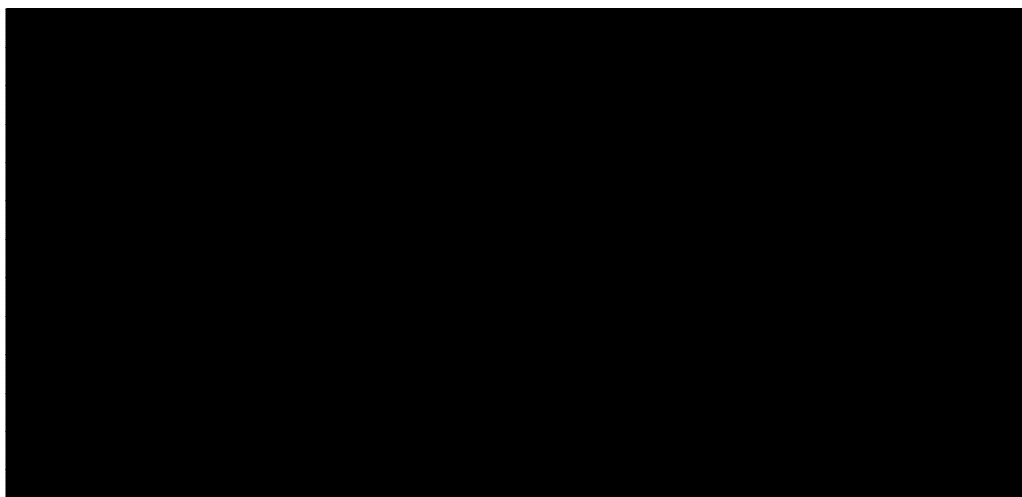
Graf č. 6a – Jak často sleduješ televizi?

Graf č. 6b – Jak často sleduješ televizi?

Graf č. 6c – Jak často sleduješ televizi?

6.4.6 Rozbor otázky č. 7 – Které pořady v televizi nejraději sleduješ?

Možné odpovědi byly následující: sportovní pořady; seriály; zpravodajství; reality show, zábavné pořady; pohádky; filmy; reklamy; soutěžní pořady; přírodovědné pořady; jiné pořady. U této otázky nebyl omezen počet výběru, děti mohly volit více pořadů, pokud odpovídaly jejich oblíbenosti.

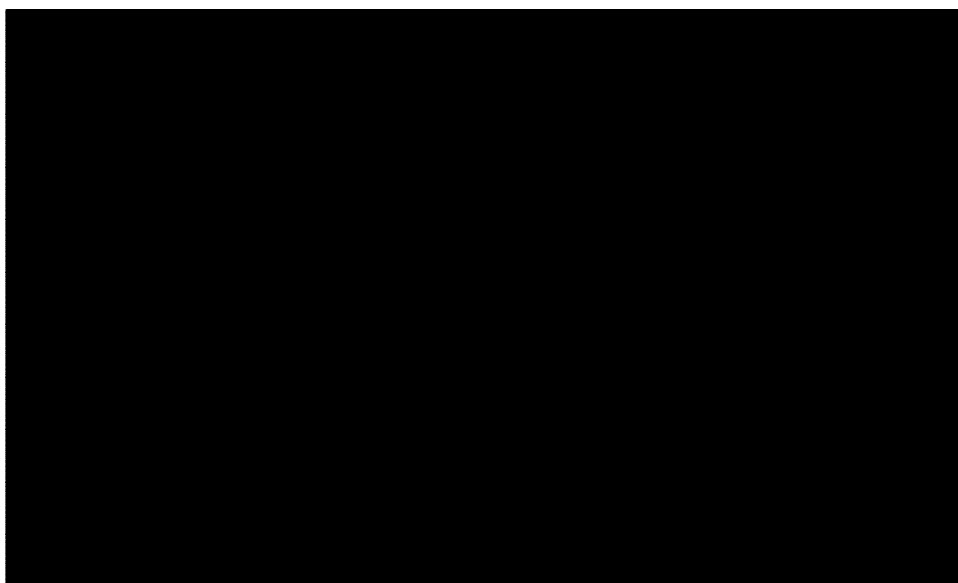
Cílem bylo u dětí zjistit, který pořad nejraději v televizi sledují, ke kterému žánru nejvíce inklinují. Ze získaných výsledků vyplývá, že ve věkových kategoriích

11, 12 a 14 – 15 let jednoznačně vedou seriály, pouze u věkové kategorie 13 let filmy. Zajímavostí pro mě bylo zjištění, že oblíbenost pohádek roste s věkem: zatím co u jedenáctiletých nikdo pohádku nevedl, u dvanáctiletých to byly 4 odpovědi, u třináctiletých již 6 a u čtrnácti až patnáctiletých 10. Nejméně sledovaným pořadem pak byly reklamy, jak vidíme z grafu č. 7 sleduje reklamu jen 2 % dotázaných. Hodnoty v grafu jsou vypočítány průměrně od všech respondentů, neváží se tedy na jednotlivé věkové kategorie. Do jiných pořadů žáci uváděli: „Factor“, hudební relace či komedie.

Tabulka č. 7 – Které pořady v televizi nejraději sleduješ?

typ pořadu	11 let		12 let		13 let		14 – 15 let	
		%		%		%		%
sportovní pořady	4	12	6	10	4	7	16	13
Seriály	10	28	18	29	10	17	32	27
Zpravodajství	4	12	2	3	2	3	10	8
reality show	4	12	8	13	8	14	10	8
Pohádky	0	0	4	6	6	10,5	10	8
Filmy	0	0	14	23	16	28	26	22
Reklamy	0	0	0	0	4	7	2	2
Soutěžní	4	12	2	3	6	10,5	4	3
přírodovědné pořady	4	12	6	10	2	3	2	2
jiný pořad	4	12	2	3	0	0	8	7

Graf č. 7 - Které pořady v televizi nejraději sleduješ?

6.4.7 Rozbor otázky č. 8 – Kterou stanicí v televizi nejraději sleduješ?

Žákům jsem nabídla na výběr následující české televizní stanice: Nova; Prima; ČT 1; ČT 2; ČT 24; Óčko; popř. jinou; stanice volím podle programu.

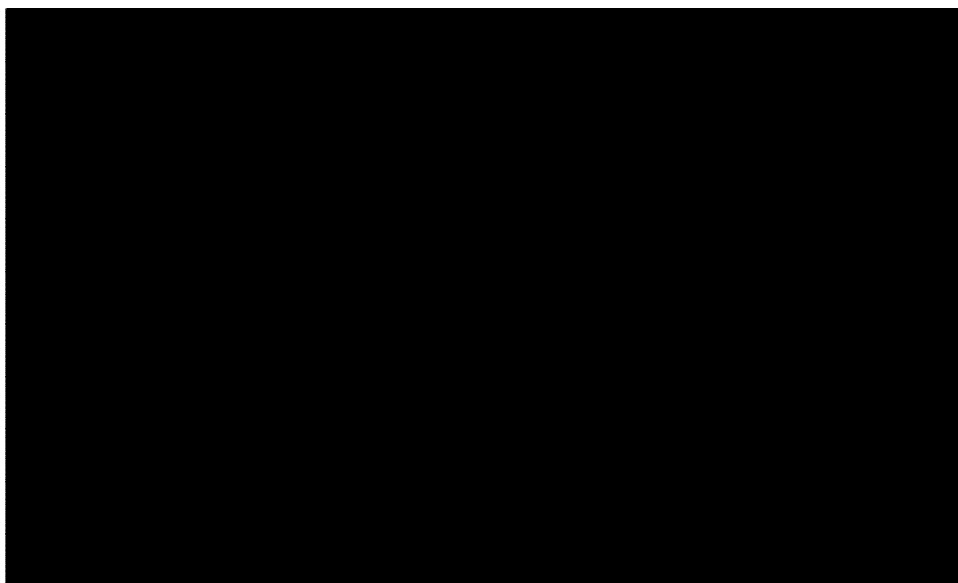
U dvou dotazníků respondenti (chlapci) označili, že sledují všechny pořady, do tabulky jsem to zaznamenala, ovšem do celkového procentuálního výpočtu nezapočítávala. Tímto dotazem jsem chtěla navázat na otázku č. 7, také mě zajímalo srovnání konkurenčních televizních stanic pohledem dětí. Zjistila jsem, že můj soukromý tip na nejoblíbenější stanici vyšel, s celkovými 33 % je to televizní stanice Nova. Na pomyslném druhém místě se umístila varianta: „popř. jiná stanice“, kdy děti uváděly stanice: Cool, ČT 4, Prima cool, Nova sport, Nova Cinema, HBO, MTV a další. S těsným procentuálním rozdílem skončila na třetím místě možnost volby podle programu, neboli děti si vybírají na jednotlivých stanicích pořad, který je aktuálně zajímavá nebo je nejlepší z nabídek v danou chvíli. Graf č. 8a ukazuje sledovanost stanic u obou pohlaví dohromady. Grafy č. 8b a 8c poté znázorňují oblíbenost televizních stanic zvlášť u chlapců a zvlášť u děvčat.

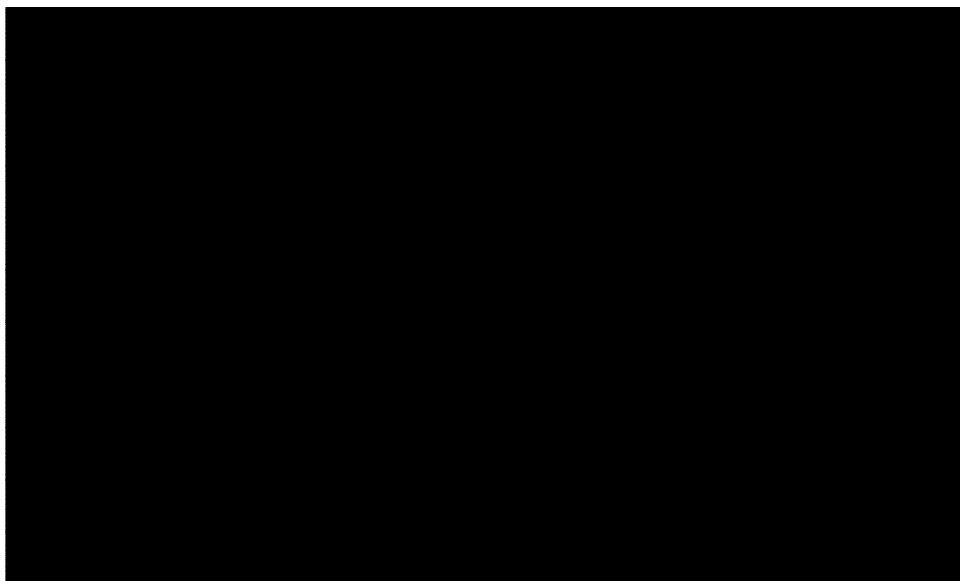
Tabulka č. 8 - Kterou stanici v televizi nejraději sleduješ?

typ stanice	Celkem		chlapci		děvčata	
		%		%		%
Nova	83	33	44	29	39	40
Prima	32	12	21	14	11	11
ČT 1	15	6	11	7	4	4
ČT 2	7	3	5	3	2	2
ČT 24	7	3	7	5	0	0
Óčko	33	13	16	10	17	18
popř. jinou stanici	40	16	27	17	13	13
volba dle programu	35	14	23	15	12	12
všechny	2		2		0	

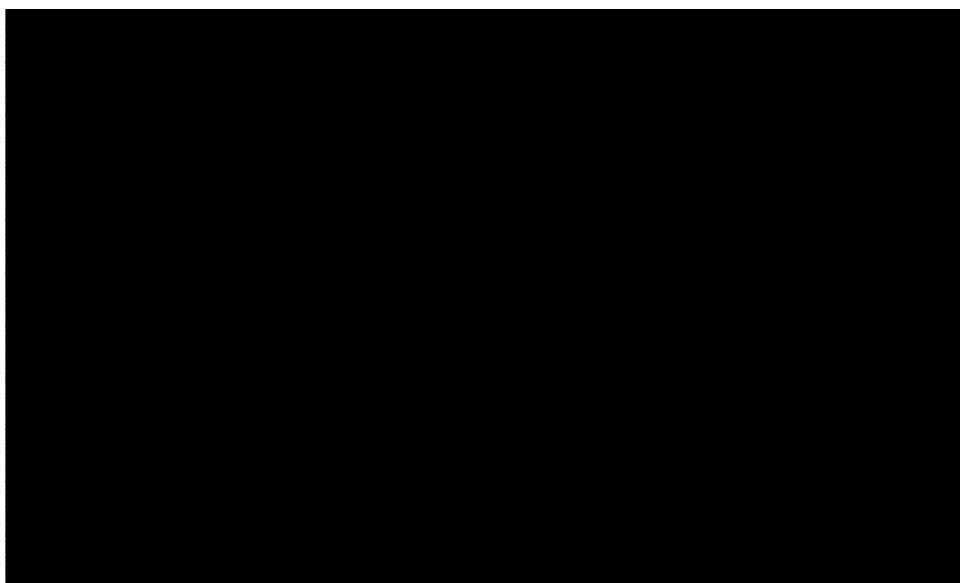
Graf č. 8a - Kterou stanici v televizi nejraději sleduješ?

Graf č. 8b - Kterou stanici v televizi nejraději sleduješ?

Graf č. 8c - Kterou stanici v televizi nejraději sleduješ?

6.4.8 Rozbor otázky č. 9 – Jaký máš názor na agresi a násilí v televizi ?

Děti označovaly opět jednu z možných variant: je mi to jedno; akční, kriminální apod. filmy si bez násilí nedovedu představit; agrese a násilí se mi nelíbí, vyhýbám se tomu; nemám na to svůj názor.

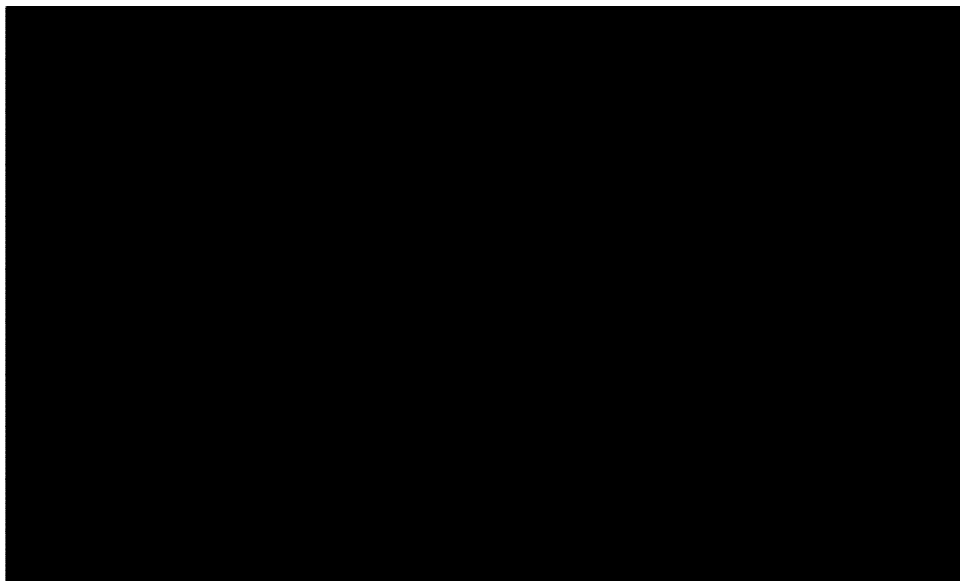
Při studiu odborné literatury na toto téma jsem zjistila, že problematika násilí a agrese ve filmu je odborníky studována a sledována. Proto jsem do svého výzkumu tuto otázku zahrnula i já. Jelikož se podle mě jedná o závažné téma, zvolila jsem rozbor vyhodnocení odpovědí zvlášť u každé věkové kategorie. Výsledek zpracování v tabulce nám ukazuje, že 11 letým dětem je to jedno v 73 %, 27 % jich na to nemá svůj názor. Ani jedna odpověď v této věkové kategorii nevyužila zbývajících variant. U 12 letých již 4 respondenti uvedli, že násilí do filmů patří, 41 % jich uvedlo, že je jim to jedno a 47 % na to nemá svůj názor. U 13 letých shodně 4 respondenti uvedli, že násilí do filmů patří, a 4 respondenti, že se jim agrese ve filmech nelíbí. Stále zůstává vysoké procento odpovědí, že je jim to jedno – 43 %. U 14 - 15 letých jich 12 % uvedlo, že násilí do filmu patří, a 52 % jich uvedlo, že je jim to jedno.

Tabulka č. 9a - Jaký máš názor na agresi a násilí v televizi (ve filmech, dokumentech, TV zprávách)?

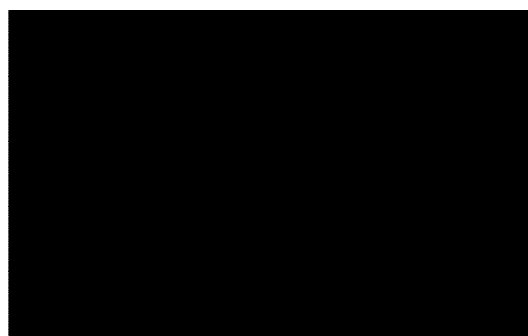
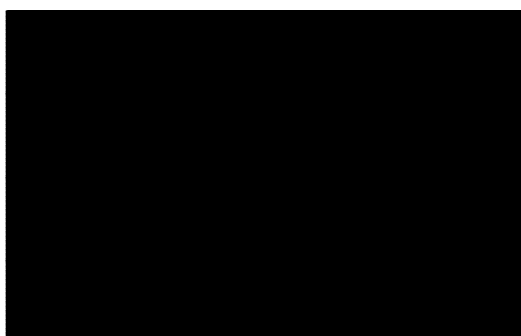
	11 let		12 let		13 let		14 – 15 let	
		%		%		%		%
je mi to jedno	16	73	14	41	12	43	28	52
násilí do krimi patří	0	0	4	12	4	14	12	22
nelíbí se mi agrese	0	0	0	0	4	14	6	11
nemám názor	6	27	16	47	8	29	8	15

Pro lepší názornost jsem opět zvolila několik grafů: graf č. 9b ukazuje sloupcovitě odpovědi žáků v jednotlivých kategoriích, graf č. 9c až 9f znázorňuje pak jednotlivé varianty odpovědí ve výsečových typech grafů.

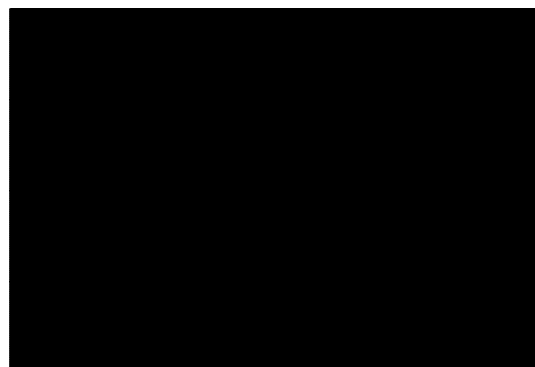
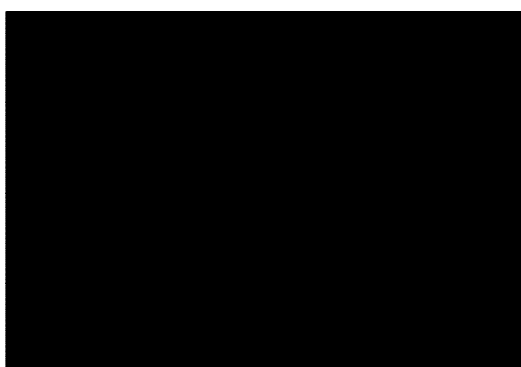
Graf č. 9b - Jaký máš názor na agresi a násilí v televizi (ve filmech, dokumentech, TV zprávách)?

Graf č. 9c a graf č. 9d - Jaký máš názor na agresi a násilí v televizi?

Graf č. 9e a graf č. 9f - Jaký máš názor na agresi a násilí v televizi?

6.4.9 Rozbor otázky č. 10 – Máš vlastní počítač nebo notebook?

Zvolila jsem tyto varianty odpovědí: ano; ne; dohromady se sourozenci.

Cílem, stejně jako u otázky číslo 5, bylo zjistit, kolik dětí má svůj vlastní počítač či notebook, popř. kolik dětí jej má dohromady se sourozenci, nebo kolik dětí jej nemá. Protože mě tato otázka velmi zajímala, rozhodla jsem se odpovědi zpracovat do dvou tabulek. Tabulka č. 10a vyjadřuje výsledky podle věkových kategorií a tabulka č. 10b výsledky podle pohlaví. V první variantě tabulky mě překvapila hodnota u 11 letých, kteří uvedli, že 73 % jich má svůj počítač či notebook. V žádné jiné kategorii již tak vysoká hodnota nebyla. U věkové kategorie 13 a 14 - 15 letých má svůj počítač či notebook přibližně polovina respondentů, dohromady se sourozenci je to u 13 letých dalších 14 % a u 14 – 15 letých dokonce 37 %.

Ve variantě tabulky podle pohlaví má vlastní počítač či notebook 56 % chlapců a 40 % děvčat, společný počítač se sourozenci pak 31 % chlapců a 37 % děvčat.

Tabulka č. 10a - Máš vlastní počítač nebo notebook?

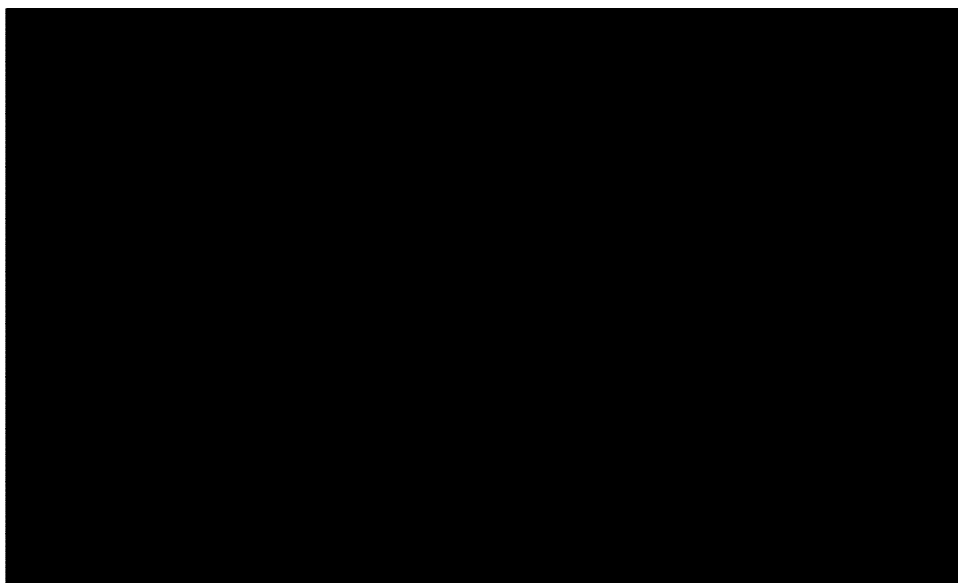
	11 let		12 let		13 let		14 -15 let	
		%		%		%		%
Ano	16	73	12	35	14	50	26	48
Ne	2	9	4	12	10	36	8	15
se sourozenci	4	18	18	53	4	14	20	37

Tabulka č. 10b - Máš vlastní počítač nebo notebook?

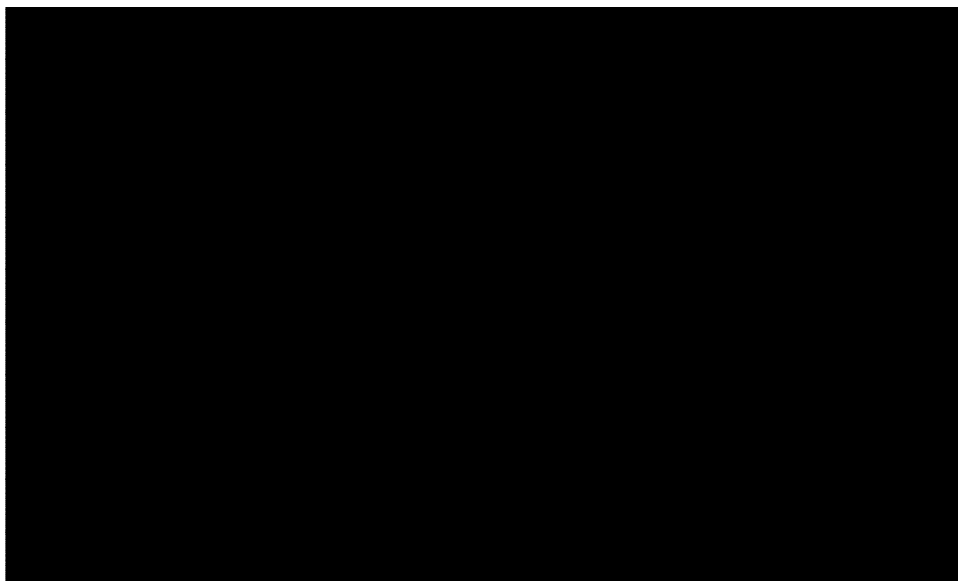
	Celkem		chlapci		děvčata	
		%		%		%
Ano	68	49	44	56	24	40
Ne	24	18	10	13	14	23
se sourozenci společný	46	33	24	31	22	37

U grafů č. 10a a 10b jsem zvolila znázornění pomocí sloupcových grafů jehlanových. Kde jsem u grafu č. 10a uvedla počet respondentů v jednotlivých věkových kategoriích nad jehlany. A v grafu č. 10b porovnávám počet chlapců a děvčat, kteří počítač či notebook vlastní či nevlastní, anebo mají dohromady se sourozenci. Poté ještě ve dvou grafech (č. 10c a 10d výsečového typu) předkládám porovnání počtu chlapců a děvčat.

Graf č. 10a - Máš vlastní počítač nebo notebook?

Graf č. 10b - Máš vlastní počítač nebo notebook?

Graf č. 10c a 10d - Máš vlastní počítač nebo notebook?

6.4.10 Rozbor otázky č. 11 – Kolik času trávíš u počítače?

Děti u této otázky měly označit jednu variantu z následujících možných odpovědí: denně více než 4 – 5 hodin; denně 2 – 4 hodiny; denně méně než 2 hodiny; pouze o víkendu; pouze za účelem vyhledávání informací potřebných do školy nebo příprava do školy.

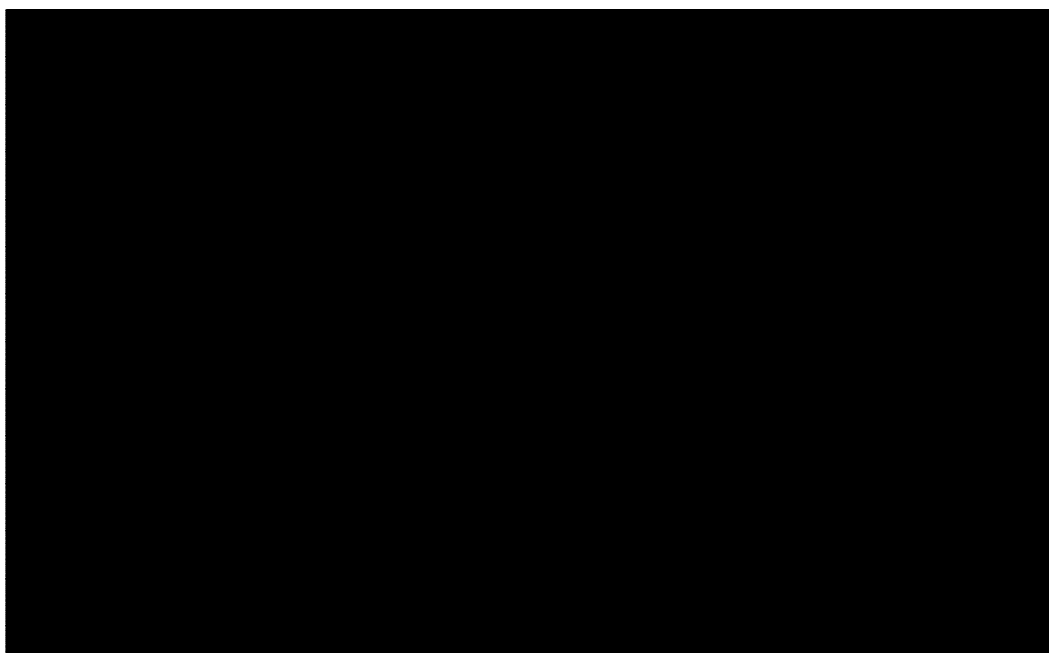
Opět jde o otázku, která navazuje na předcházející a která má více upřesnit čas strávený dětmi u počítače. U této otázky mě opět zajímal rozbor podle jednotlivých věkových kategorií. Přípravu do školy uvádí dva respondenti u 11 letých a dva u 14 – 15 letých, u 12 a 13 letých ani jeden respondent. Za zmínku stojí procentuální nárůst času stráveného u počítače či notebooku (s rostoucím věkem). Naopak klesá u varianty denně méně než 2 hodiny, u 11 letých je to 64 % a u 14 – 15 letých již jen 19 %.

Graf jsem zvolila sloupcový válcový, kde jsou prostorově dobře vidět jednotlivé věkové kategorie.

Tabulka č. 11 - Kolik času trávíš u počítače?

	11 let		12 let		13 let		14 – 15 let	
		%		%		%		%
denně více než 4-5h	0	0	8	24	8	29	18	34
denně 2 – 4 hod	4	18	10	29	10	35	19	36
denně méně než 2h	14	64	14	41	8	29	10	19
pouze o víkendu	2	9	2	6	2	7	4	7
příprava do školy	2	9	0	0	0	0	2	4

Graf č. 11- Kolik času trávíš u počítače?

6.4.11 Rozbor otázky č. 12 – Internet ti slouží

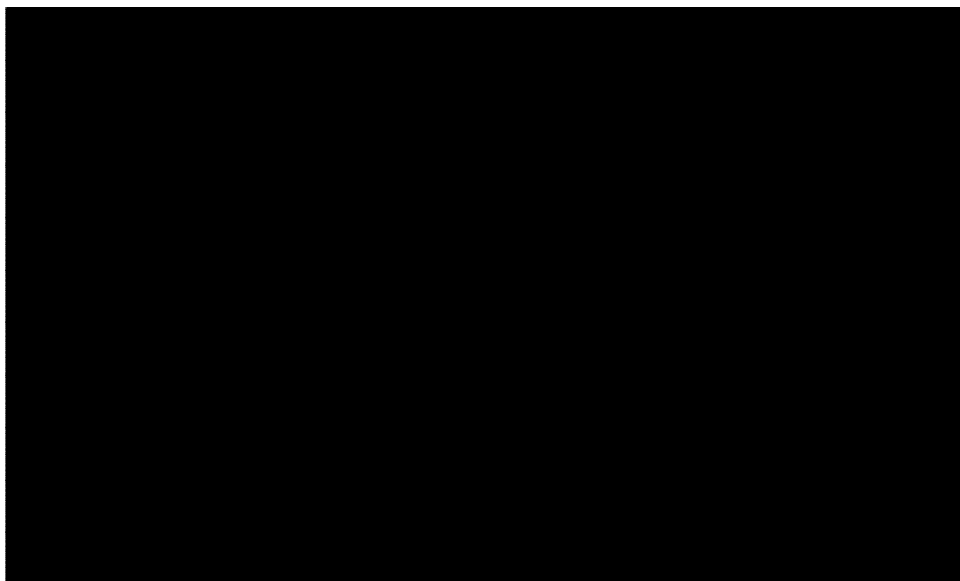
nejvíce k:

Respondenti měli u této otázky na výběr následující možnosti: příprava do školy; vyhledávání informací; hraní her; „surfování“; komunikaci – chat, skype, ICQ, facebook, e-mail; stahování filmů, hudby apod.; neslouží mi k žádné činnosti. Tabulky jsem vypracovala dvě: tabulka č. 12a vyjadřuje výsledky hodnot u jednotlivých věkových kategorií a tabulka č. 12b výsledky podle pohlaví. Ve všech věkových kategoriích s nejvíce procenty slouží internet jako komunikace. Naopak nejméně žáků internet používá k stahování filmů, k surfování nebo jim prostě neslouží k ničemu. Taktéž v tabulce č. 12b, kde je rozbor podle pohlaví, je u chlapců nejčastější vybranou odpovědí komunikace, a to u 33 %. U děvčat je to také komunikace, a to dokonce v 73 %. Grafy jsem vybrala dva sloupcové a jeden plošný a jeden prostorový spojnicový.

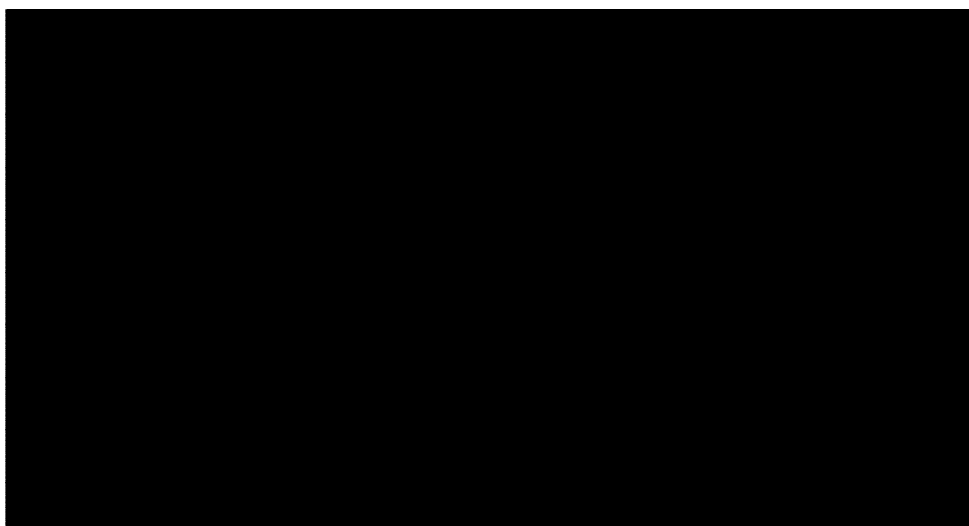
Tabulka č. 12a – Internet ti slouží nejvíce k:

	11 let		12 let		13 let		14 – 15 let	
		%		%		%		%
příprava do školy	4	18	6	18	4	14	2	4
vyhledávání Inko	2	9	2	6	6	22	4	7
hraní her	4	18	8	24	4	14	10	18
„surfování“	0	0	4	6	0	0	0	0
Komunikace	10	46	10	35	14	50	36	67
stahování filmů	0	0	4	11	0	0	0	0
neslouží k ničemu	2	9	0	0	0	0	2	4

Graf č. 12a – Internet ti slouží nejvíce k:

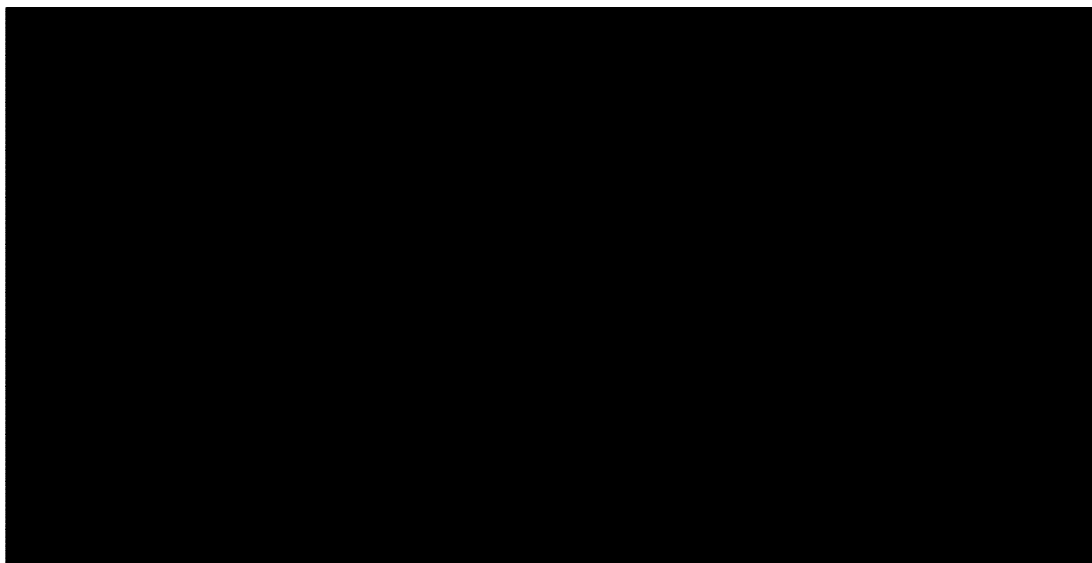
Graf č. 12a – Internet ti slouží nejvíce k:

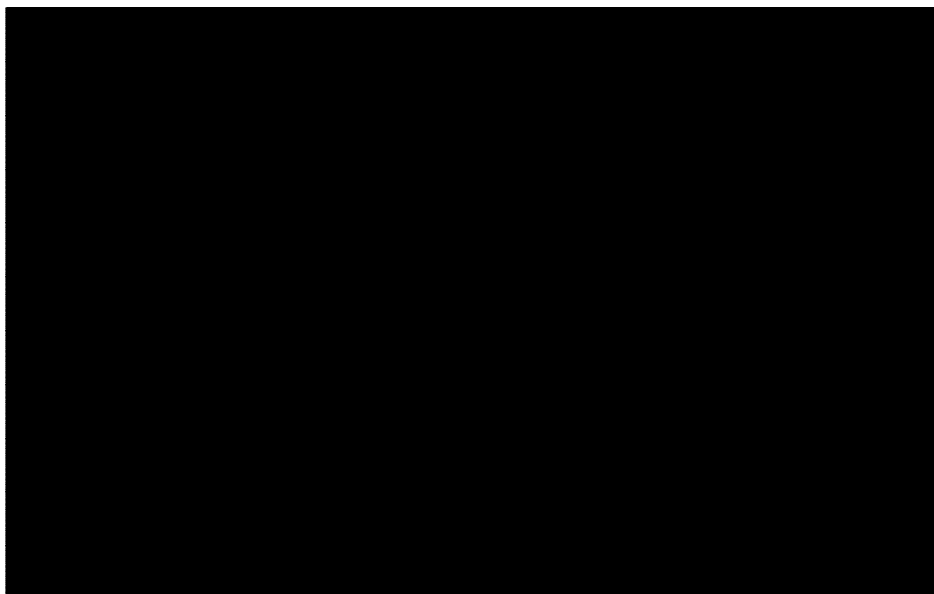
Tabulka č. 12b - Internet ti slouží nejvíce k:

	Celkem		chlapci		děvčata	
		%		%		%
příprava do školy	16	11	12	15	4	7
vyhledávání informací	14	10	6	8	8	13
hraní her	26	19	24	31	2	3,5
„surfování“	4	3	4	5	0	0
komunikace: skype,...	70	51	26	33	44	73
stahování filmů	4	3	2	3	2	3,5
PC nepoužívám	4	3	4	5	0	0

Graf č. 12b - Internet ti slouží nejvíce k:

Graf č. 12b - Internet ti slouží nejvíce k:

6.4.12 Rozbor otázky č. 13 – Jaké knihy nejčastěji čteš?

Žákům bylo dáno na výběr několik variant odpovědí a také možnost doplnění jiného žánru. Vybírali z následujících možností: romány; pohádky; životopisné knihy; krimi knihy a thrillery; povídky, poezie, básně; encyklopedie a naučné knihy; jiné knihy, uveď jaké; knihy nečtu.

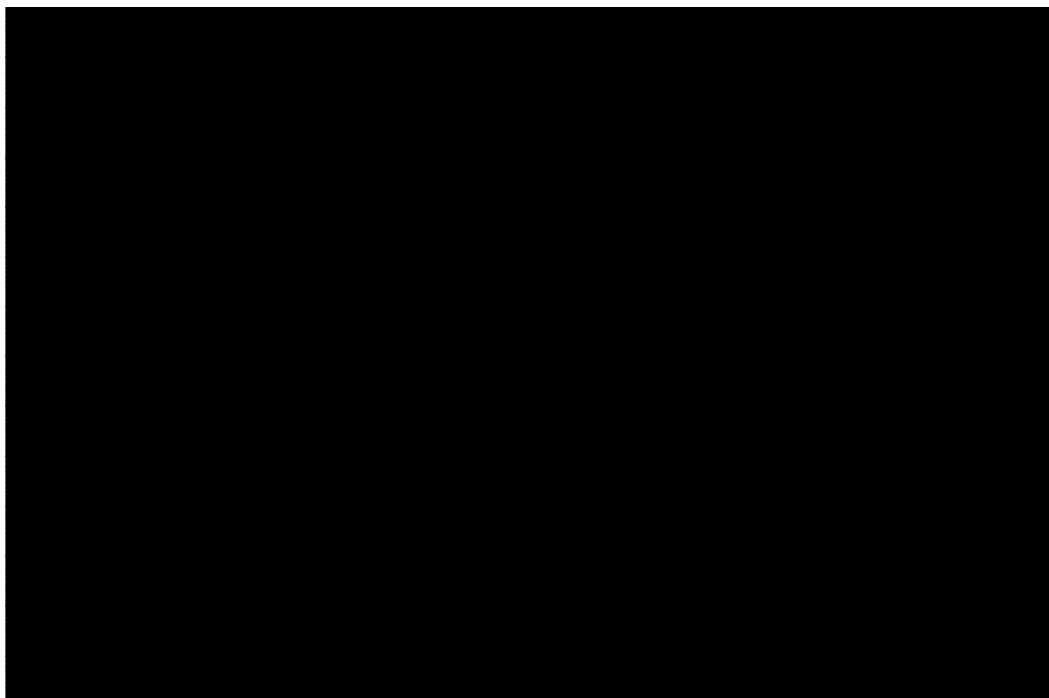
Cílem této otázky bylo zjistit, zda dnešní děti čtou, a pokud ano, tak jakou literaturu. Opět jsem přistoupila na dva typy tabulek: v první tabulce č. 13a jsem rozčlenila odpovědi podle věku dětí, v druhém typu tabulky č. 13b jsem rozdělila odpovědi na chlapce a děvčata. Ve věkové kategorii 14 – 15 let 42 % respondentů přiznalo, že nečtou vůbec. Tento stav považuji za velmi alarmující a znepokojující. Z dětí v této věkové kategorii, které uvedly že čtou, 23 % čte romány, 15 % encyklopedie a naučné knihy, 15 % uvádí četbu jiné literatury. 5 % dotázaných uvedlo, že čte knihy s kriminální tematikou a thrillery. U odpovědí rozčleněných podle pohlaví, tedy na chlapce a dívky, knihy nečte 39 % chlapců a 27 % děvčat. Romány čte 40 % dívek a 0 % chlapců. Údaj v tabulce 13a podle věku tedy tvoří pouze dívky. Zaujal mě výsledek čtení pohádek – ty čtou chlapci i děvčata shodně

ve 3 %. V otázce četby jsou vidět rozdíly mezi pohlavími. Vše jsem nejen tabulkově, ale i graficky vyhodnotila.

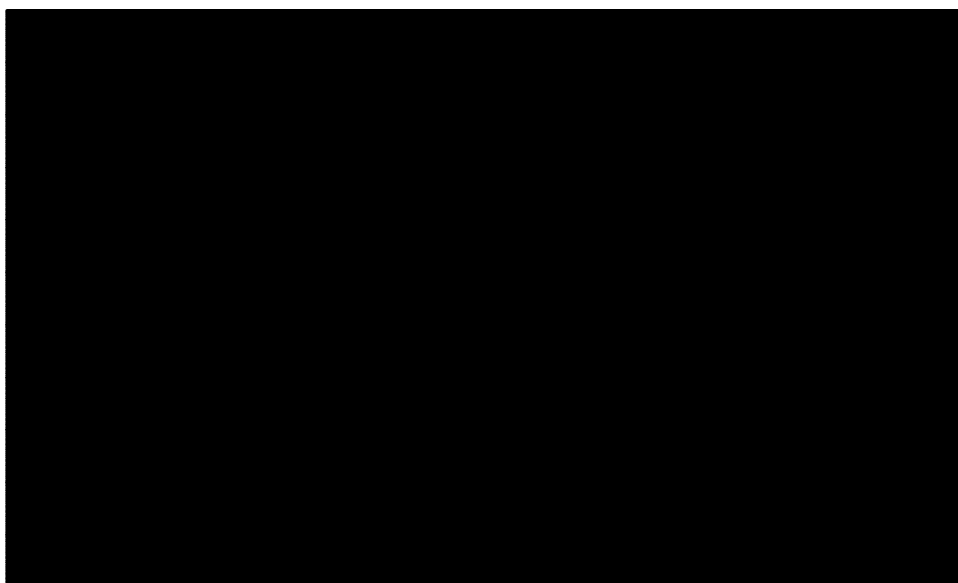
Tabulka č. 13a – Jaké knihy nejčastěji čteš?

Knihy	11 let		12 let		13 let		14 – 15 let	
		%		%		%		%
Romány	2	9	4	12	6	21	12	23
Pohádky	0	0	4	12	0	0	0	0
životopisné knihy	0	0	0	0	0	0	0	0
krimi, thrillery	0	0	0	0	0	0	2	5
povídky,básně,poezie	0	0	2	6	0	0	0	0
encyklopedie,naučné	2	9	6	18	4	15	8	15
jiné knihy	14	64	10	29	6	21	8	15
knihy nečtu	4	18	8	23	12	43	22	42

Graf č. 13a – Jaké knihy nejčastěji čteš?

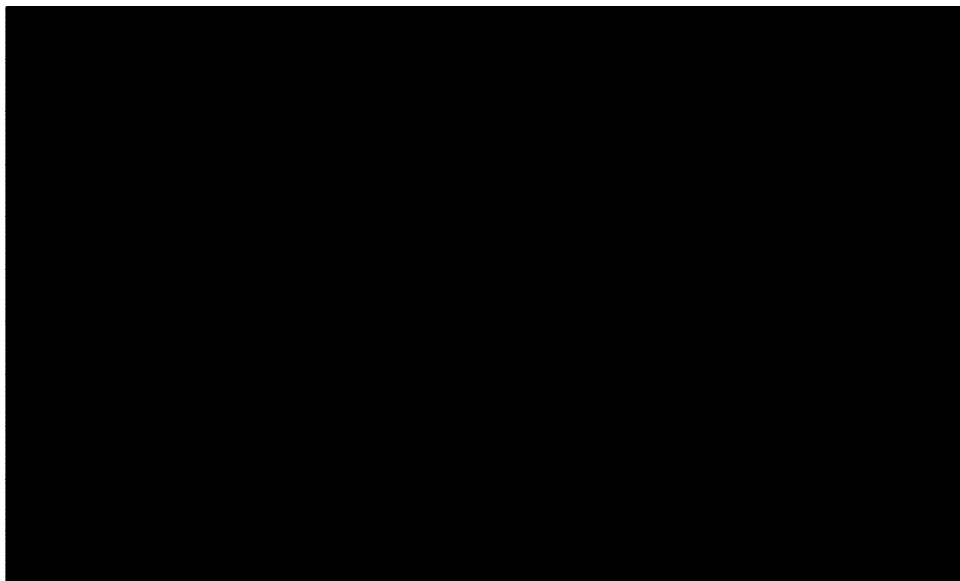
Graf č. 13a – Jaké knihy nejčastěji čteš?

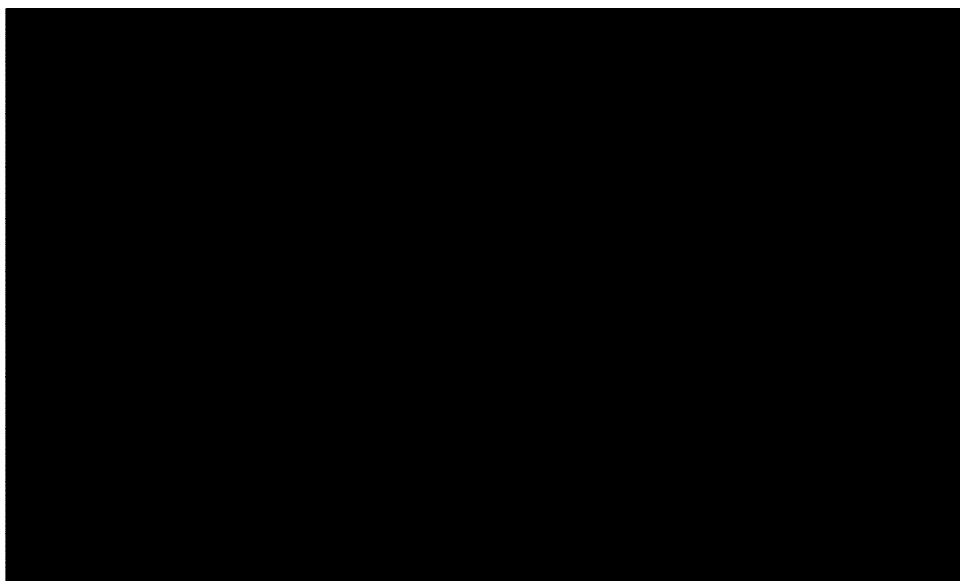
Tabulka č. 13b – Jaké knihy nejčastěji čteš?

	Celkem		chlapci		děvčata	
		%		%		%
Romány	24	18	0	0	24	40
Pohádky	4	3	2	3	2	3
životopisné knihy	0	0	0	0	0	0
krimi,thrillery	2	1	2	3	0	0
povídky,básně,poezie	2	1	2	3	0	0
encyklopedie,naučné	20	15	14	18	6	10
jiné knihy	38	28	26	34	12	20
knihy nečtu	46	34	30	39	16	27

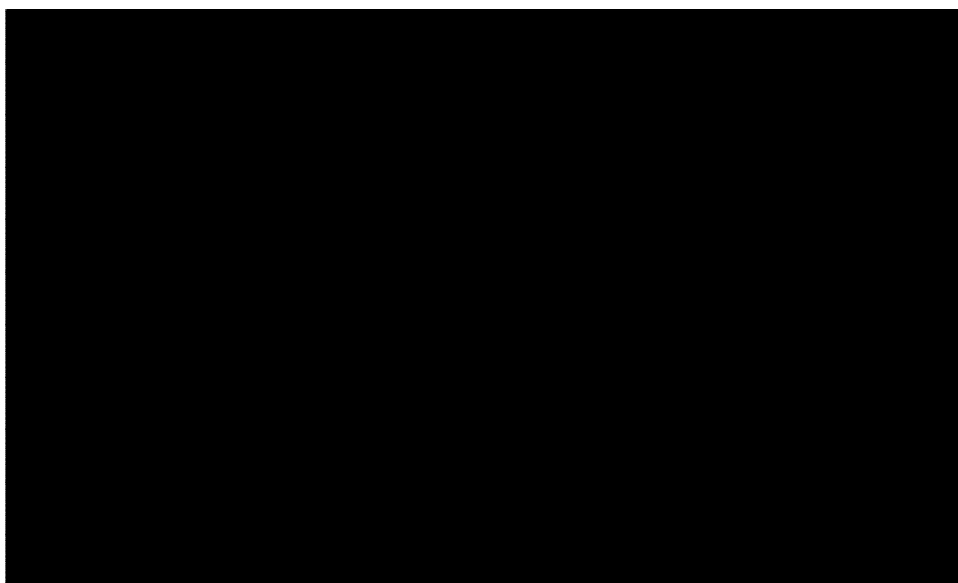
Graf č. 13b – Jaké knihy nejčastěji čteš?

Graf č. 13b – Jaké knihy nejčastěji čteš?

Graf č. 13b – Jaké knihy nejčastěji čteš?

6.4.13 Rozbor otázky č. 14 – Pokud čteš, uveď

proč:

Tato otázka obsahovala následující možnosti odpovědí: povinnou četbu do školy číst musím; čtení mě baví; je to zdroj informací; z jiného důvodu, uveď z jakého. Poslední varianta je opět možností doplnění vlastního důvodu.

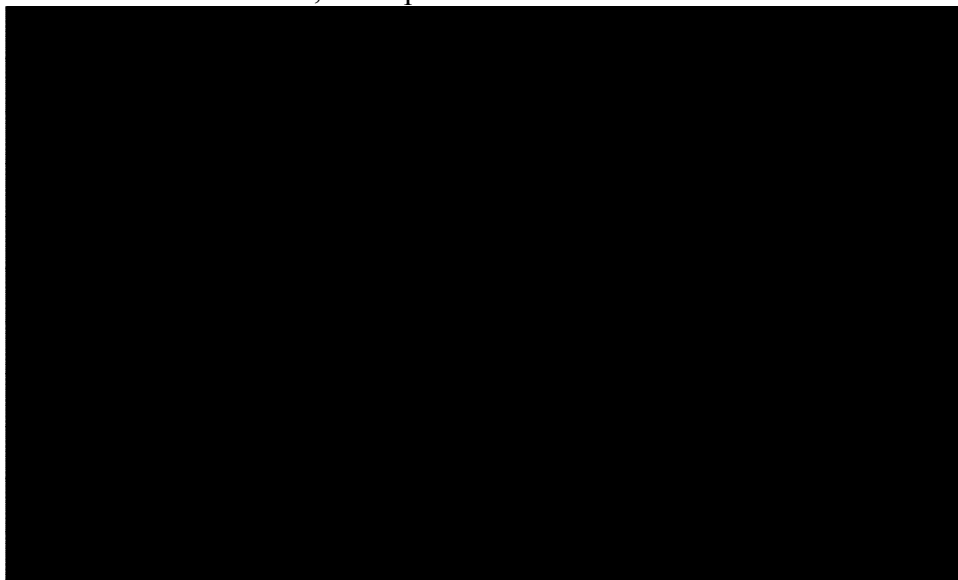
Jelikož jsem v dětství a mládí velmi ráda četla, zajímalo mě tedy, jaká je skutečnost u dnešní generace dětí. Svým tématem navazuje na předchozí otázky, jistým způsobem je má doplnit. I u rozboru této otázky jsem zvolila dvě tabulky: jedna má členění podle věku dětí, druhá podle pohlaví. Vyšel znovu velmi vysoký počet dětí ve věku 14 – 15 let, které nečtou, a to 30 %. Nejméně dětí, které nečtou, bylo ve věku 12 let. Z druhé tabulky vidíme, že nečte 31 % chlapců a jen 3 % dívek. 38 % chlapců jako důvod čtení uvedlo, je čtení baví a je zdrojem informací. Dívky stejný důvod uvedly dokonce v 67 %. Ke každé tabulce jsem sestavila i grafy, použila jsem sloupcové typy a pro zlepšení názornosti také typ plošný a ke každé možnosti odpovědi ještě typ výsečový.

Tabulka č. 14a – Pokud čteš, uveď proč:

	11 let		12 let		13 let		14 – 15 let	
		%		%		%		%
povinná škol.čtba	0	0	2	6	6	21	10	19
zábava+informace	14	64	24	70	16	57	24	44
z jiného důvodu	4	18	6	18	2	7	4	7
knihy nečtu	4	18	2	6	4	15	16	30

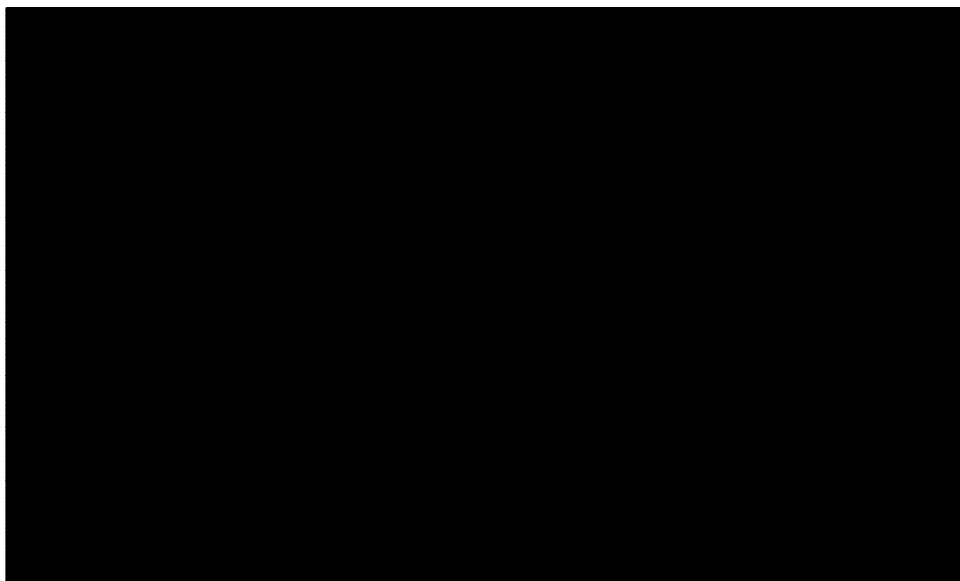
Graf č. 14a - Pokud čteš, uveď proč:

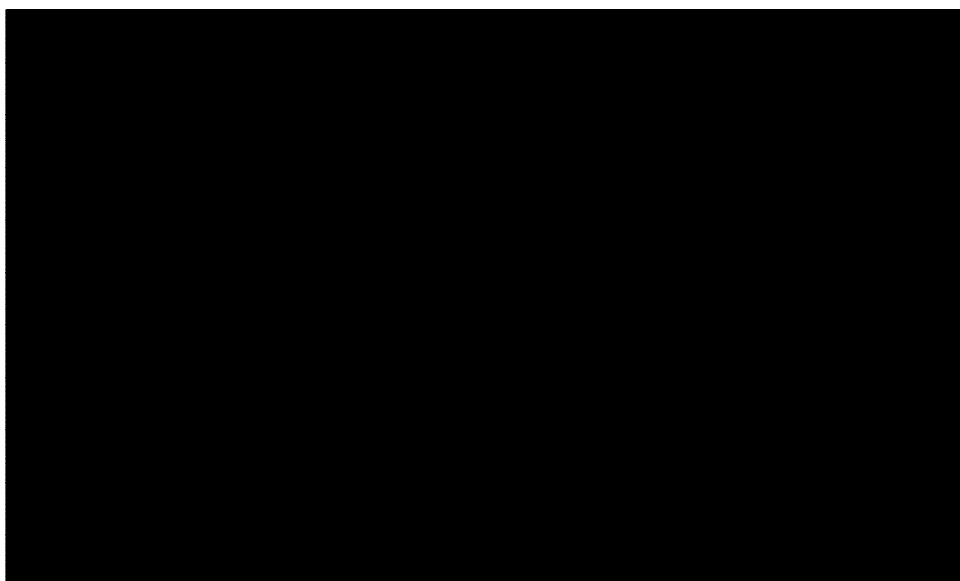
Tabulka č. 14b - Pokud čteš, uveď proč:

	Celkem		chlapci		děvčata	
		%		%		%
povinná škol.čtba	18	13	6	8	12	20
zábava+informace	78	57	38	48	40	67
z jiného důvodu	16	11	10	13	6	10
knihy nečtu	26	19	24	31	2	3

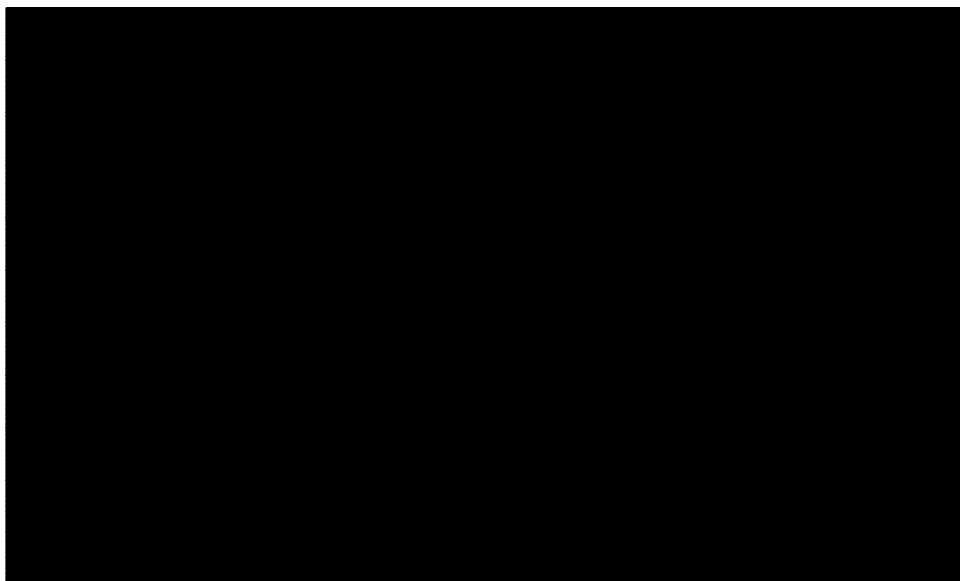
Graf č. 14b - Pokud čteš, uveď proč:

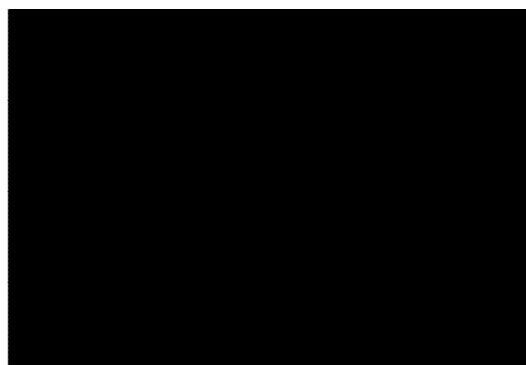
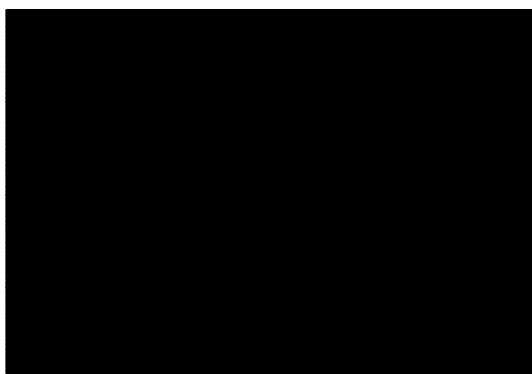
Graf č. 14b - Pokud čteš, uveď proč:

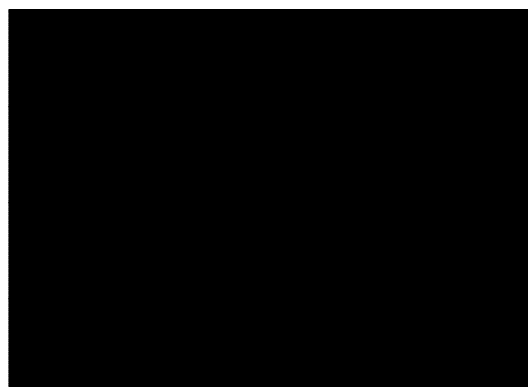
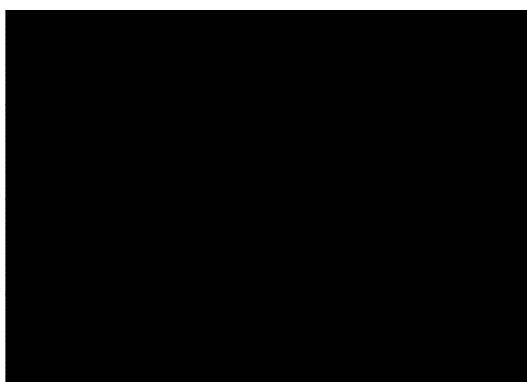
Graf č. 14b - Pokud čteš, uveď proč:

Graf č. 14b - Pokud čteš, uveď proč:

Graf č. 14b - Pokud čteš, uveď proč:

6.4.14 Rozbor otázky č. 15 – Jakému přehrávači – hudebnímu nosiči - dáváš přednost?

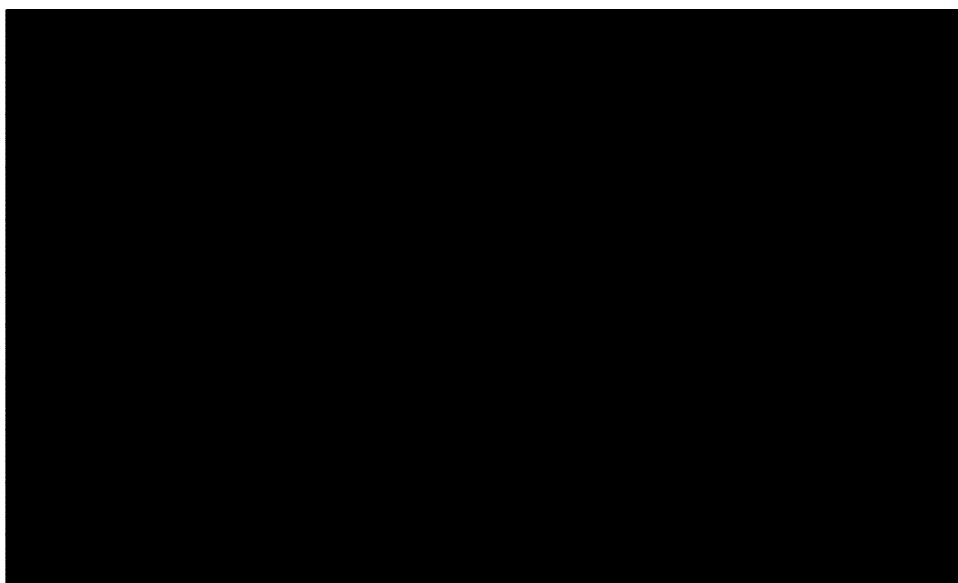
V poslední otázce jsem použila následující varianty odpovědí: rádio; CD – přehrávač; magnetofon; MP přehrávače; LP desky.

Rovněž u této otázky jsem zpracovala dva typy tabulek – podle věku a podle pohlaví. Ve všech věkových kategoriích s vysokým procentem vedou MP přehrávače, u 13 letých je to dokonce 79 % dotázaných. Naproti tomu LP desky a magnetofon již téměř nikdo nevyužívá. Na druhém místě je poslech rádia, na třetím místě jsou CD přehrávače. V rozboru podle věku MP přehrávače upřednostňuje 69 % chlapců a 67 % dívek. Další pořadí je shodné jako u rozboru podle věku. K poslední otázce jsem zvolila několik grafů, jednak tradiční sloupcový, dále plošný a dva výsečové pro znázornění procentuelních hodnot u chlapců a dívek.

Tabulka č. 15a - Jakému přehrávači – hudebnímu nosiči - dáváš přednost?

	11 let		12 let		13 let		14 – 15 let	
		%		%		%		%
Rádio	0	0	8	24	4	14	8	17
CD – přehrávač	8	36	2	6	2	7	6	12
Magnetofon	0	0	0	0	0	0	2	4
MP přehrávače	12	55	24	70	22	79	32	67
LP – desky	2	9	0	0	0	0	0	0

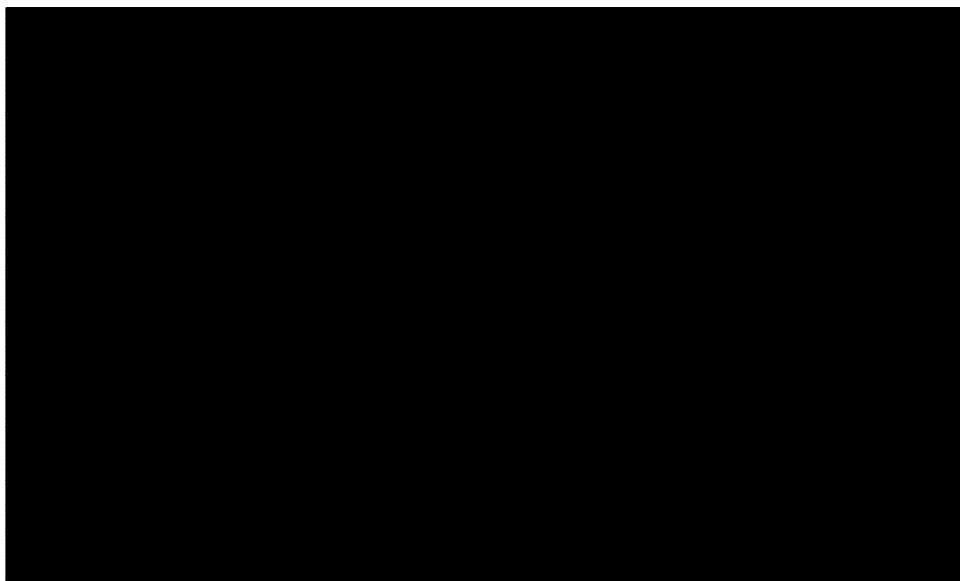
Graf č. 15a - Jakému přehrávači – hudebnímu nosiči - dáváš přednost?

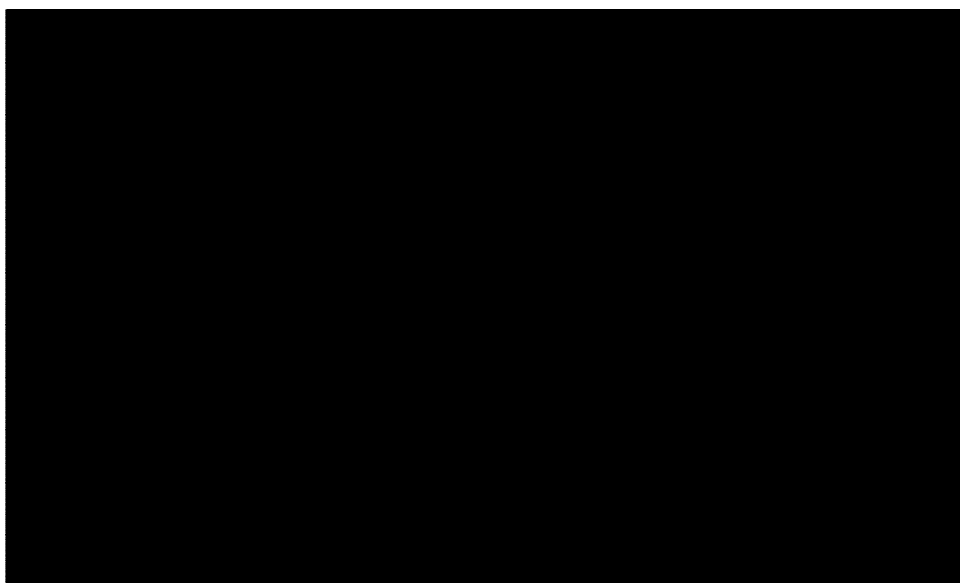
Tabulka č. 15b - Jakému přehrávači – hudebnímu nosiči - dáváš přednost?

	Celkem		chlapci		děvčata	
		%		%		%
Rádio	20	15	8	11	12	20
CD – přehrávač	18	14	10	14	8	13
Magnetofon	2	1,5	2	3	0	0
MP přehrávače	90	68	50	69	40	67
LP – desky	2	1,5	2	3	0	0

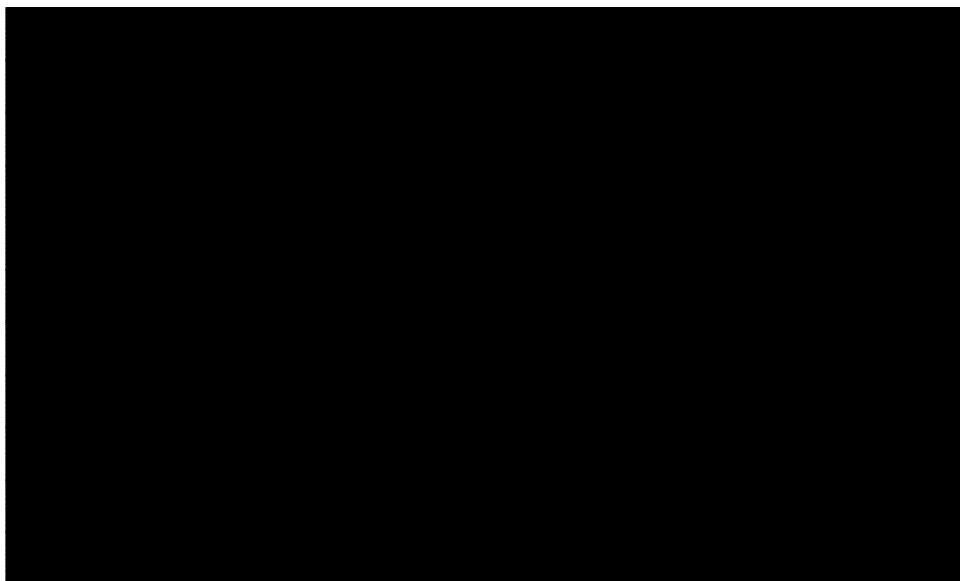
Graf č. 15b - Jakému přehrávači – hudebnímu nosiči - dáváš přednost?

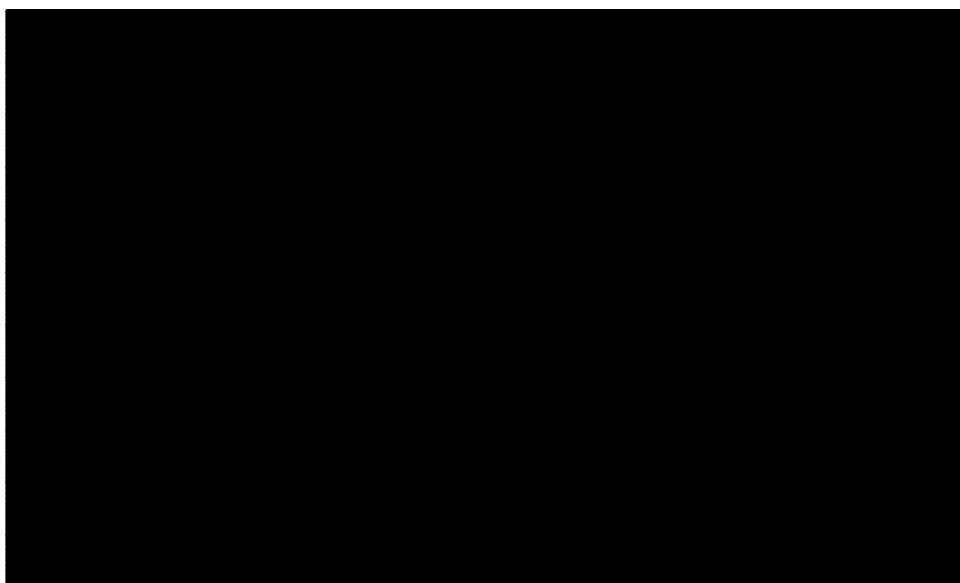
Graf č. 15b - Jakému přehrávači – hudebnímu nosiči - dáváš přednost?

Graf č. 15b - Jakému přehrávači – hudebnímu nosiči - dáváš přednost?

Graf č. 15b - Jakému přehrávači – hudebnímu nosiči - dáváš přednost?

6.5 Rozbor stanovených výzkumných otázek

Výzkumná otázka č. 1

- Internet je nejoblíbenější masový komunikační prostředek současnosti.

Internet je moderní médium, představující celosvětovou počítačovou síť. Zvláště dnešní děti a mládež internet ovládají mnohdy lépe než jejich rodiče či učitelé.

Výzkumná otázka č. 1 má užší vztah s otázkami č. 3, 4, 10, 11 a 12. Z rozboru otázky č. 4 vyplývá, že nejoblíbenějším médiem dětí mezi 11 až 15 roky je právě internet. Otázka č. 3 se respondentů ptala, čemu se nejvíce věnují ve svém volném čase. Skype, chat, ICQ apod. se dělí o druhé a třetí místo se zájmovými kroužky. Otázka č. 10 přinesla poznání, že z celkového počtu 138 respondentů jich 50 % má vlastní počítač nebo notebook, dohromady se sourozenci jej má 33 % a pouhých 17 % počítač či notebook nevlastní. 51 % dotazovaných používá počítač či notebook ke komunikaci, poté k hraní her, vyhledávání informací a stahování filmů.

Z řeči čísel plyne, že internet je významnou částí života dnešní doby a již téměř samozřejmostí u dětí a mládeže. Výsledky, které jsem svým výzkumem získala, potvrdily mé očekávání, a tedy i výzkumnou otázku č. 1. – internet je nejoblíbenější masový komunikační prostředek současnosti.

Výzkumná otázka č. 2

- Televize je pro velké procento dětí běžnou součástí jejich života.

Televize má stále a pevné místo mezi masovými komunikačními prostředky. Výzkumnou otázku č. 2 mi pomáhaly objasnit otázky č. 4, 5, 6, 7, 8 a 9. V otázce oblíbenosti skončila televize na třetím místě. Televizor má ve svém pokoji 67 % chlapců a 37 % dívek, což je průměrem 54 % respondentů. Denně sleduje televizi 1 – 2 hodiny 50 % dotazovaných, více než 2 hodiny denně 35 %. Nejčastěji sledovanými pořady jsou seriály, filmy a sportovní pořady. Nejvíce oblíbenou a sledovanou stanicí je Nova, Prima a stanice volené podle aktuálnosti nabídky pořadu programu. Zvědavá jsem byla na výsledek rozboru otázky č. 9, která se dětí ptala, jaký mají

názor na agresi a násilí v televizi. Nemilým překvapením pro mě bylo zjištění, že z celkového počtu dotazovaných dětí je jim to v 51 % jedno, nemá na to svůj názor 28 % dotazovaných a 14 % zastává názor, že agrese a násilí do filmu patří. Jen 7 % uvedlo, že se jim agrese a násilí nelíbí.

Také v případě druhé výzkumné otázky se potvrdil můj předpoklad. Televize je silné médium a je pro velké procento dětí běžnou součástí a samozřejmostí jejich života. Faktem na zamyšlení je také skutečnost, že nadpoloviční většina dětí má ve svém pokojíku k dispozici televizor.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci na téma „Prostředky masové komunikace a jejich vliv na psychosociální vývoj dětí“ jsem se zabývala problematikou, jejíž aktuálnost spadá nejen do oblasti rodiny a školy, ale zahrnuje celou společnost. Bakalářská práce se skládá ze dvou částí, a to z části teoretické a praktické, které dohromady tvoří šest kapitol.

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, které prostředky masové komunikace ovlivňují děti, a jaký je jejich vliv na psychosociální vývoj dětí. Tedy jak ovlivňují rozvoj osobnosti dětí, zda se jedná spíše o negativní vlivy či lze nalézt i pozitivní aspekty.

Přes veškerou literaturu, dostupné články i informace z internetu, z nichž jsem čerpala při tvorbě této bakalářské práce, jsem nakonec v určitých bodech byla odkázána na vlastní životní zkušenosti. V této práci jsem se snažila obsáhnout vše, čemu jsem schopna porozumět a co mě zajímalo. Přesto má práce vznikala dlouho a nelehce. Odráží nejen to, co jsem se dočetla v knihách, ale přímo či nepřímo i zkušenosti mé generace v této společnosti, v této zemi.

Nazvala bych se laikem, který se snažil zpracovat dané téma. Laik je podle knihy „Krása a bolest“ od Blažka a Olmerové ten, kdo se ocitá v určité situaci poprvé, kdo je touto situací zaskočen či přepaden a nemůže použít tradičních a osvědčených profesionálních praktik. Zůstalo spoustu otázek a témat otevřených, které nešlo v této bakalářské práci obsáhnout. Zůstal i jiný pohled na prožití života, ve kterém je opravdu jen a jen na nás, jak naložíme s časem, který nám tu zbývá. Zda smysluplně a aktivně, či jen pasivně a bez hlubšího smyslu. Zda ukážeme dětem, že mimo masmédiá existují i kamarádi a jiné volnočasové aktivity.

Z mého pohledu byl cíl bakalářské práce splněn. Ovšem bez pomoci pana ředitele základní školy, který mi umožnil v rámci výuky na jejich škole realizovat dotazníkové šetření, bych jen těžce sháněla dostatečné množství respondentů. Tímto způsobem došlo i k tomu, že návratnost dotazníků byla 100 %.

Prvotní velmi nesmělé a obávané pocity během tvorby bakalářské práce postupně opadaly, až jsem nakonec musela redukovat množství psaného textu, a využít jen část všech myšlenek a závěrů. Je to velmi široké a pěkné téma, které určitě stojí za další zpracování, třeba jednou v další práci...Snažila jsem se velmi pečlivě a zodpovědně sestavit nejen dotazníkové šetření tak, aby přineslo co nejpresnější poznatky. Přes všechny potíže a náročnost při zpracování, hodiny a hodiny času věnovanému této bakalářské práci jsem s jejím výsledkem spokojená, přinesla mi i mnoho dobrého nejen v daný čas, ale i v pohledu do budoucna.

SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ

BURTON, G. - JIRÁK, J. *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Brno : Barrister X Principal, 2001. 392 s. ISBN 80-85947-67-6.

BLAŽEK, B. *Tváří v tvář obrazovce*. 1. vyd. Praha : SLON, 1995, 199 s. ISBN 80-85850-11-7.

DAŘÍLEK, P. *Vliv televize na dětského diváka*. 1. vyd. Olomouc : Vydavatelství Univerzity Palackého, 1986. 136 s.

HOLOUŠOVÁ, D., KROBOTOVÁ, M. *Diplomové a závěrečné práce*. 1. vyd. Olomouc : Vydavatelství Univerzity Palackého, 2002. 117 s. ISBN 80-244-0458-3.

CHRÁSKA, M. *Úvod do výzkumu v pedagogice. Základy kvantitativně orientovaného výzkumu*. 1. vyd. Olomouc : Vydavatelství Univerzity Palackého, 2003. 199 s. ISBN 80-244-0765-5.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Multimédia*. 1. vyd. Praha : Albatros, 1997. 200 s. ISBN 80-00-00528- X.

McLUHAN, M. *Člověk, média a elektronická kultura*. 1. vyd. Brno : Jota, 2000. 389 s. ISBN 80-7217-128-3.

McQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. 2. vyd. Praha : Portál, 2002. 448 s. ISBN 80-7178-714-0.

ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. 2. vyd. Praha : Portál, 2004. 392 s. ISBN 80-7178-829-5.

ŠTĚTKA, V., NUMERATO, D., GAJDOŠÍKOVÁ, V., KOUŘIL, V., BINKOVÁ, P., KOUŘIL, P. *Média a realita*. 1. vyd. Brno : Vydavatelství Masarykovy Univerzity, 2000. 166 s. ISBN 80-210-2367-8.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Dotazník

1. Tvůj věk je:

- 11 let
- 12 let
- 13 let
- 14 - 15 let

2. Tvé pohlaví:

- chlapec
- děvče

3. Čemu se nejvíce věnuješ ve volném čase? (Více možných odpovědí.)

- sport, zájmové kroužky
- volný čas trávím s kamarády
- učím se do školy
- kultura, kino, divadlo, výstavy
- čtení knih, časopisů, novin
- poslouchání rádia, přehrávačů
- sledování televize
- hraní her na PC
- chat, skype, ICQ, facebook, e-mail
- Internet

4. Seřad' masmédia podle oblíbenosti. (1 – nejoblíbenější, 8 – nejméně)

- televize
- knihy
- internet
- rádio
- hudební nosiče
- časopisy, noviny
- DVD – filmy
- mobilní telefony

5. Máš ve svém pokoji televizi?

- ano
- ne

6. Televizi sleduješ:

- denně více než 2 – 3 hodiny
- denně 1 – 2 hodiny
- denně méně než 1 hodinu
- 3x za týden
- 1x týdně
- pouze o víkendu
- na televizi se téměř vůbec nedívám

7. Které pořady v televizi nejraději sleduješ?

- sportovní pořady
- seriály
- zpravodajství
- reality show, zábavné pořady
- pohádky
- filmy
- reklamy
- soutěžní pořady
- přírodovědné pořady
- jiný pořad, uveď jaký .....

8. Kterou stanici v televizi nejčastěji sleduješ?

- Nova
- Prima
- ČT 1
- ČT 2
- ČT 24
- Óčko
- popř. jinou, uveď kterou .....
- stanice volím podle programu

9. Jaký máš názor na agresi a násilí v televizi (filmech, dokumentech, TV zprávách)?

- je mi to jedno
- akční, kriminální filmy apod. si bez násilí nedovedu představit
- agrese a násilí se mi nelíbí, vyhýbám se typu těchto filmů
- nemám na to svůj názor

10. Máš vlastní počítač nebo notebook?

- ano
- ne
- dohromady se sourozenci

11. Kolik času trávíš u počítače?

- denně více než 4 – 5 hodin
- denně 2 – 4 hodiny
- denně méně než 2 hodiny
- pouze o víkendu
- pouze za vyhledáním informací potřebných do školy, nebo přípravu do školy

12. Internet ti slouží nejvíce k:

- přípravě do školy
- vyhledávání informací
- hraní her
- „surfování“
- komunikaci – chat, skype, ICQ, facebook, e-mail
- stahování filmů, hudby, apod.
- neslouží mi k žádné činnosti

13. Jaké knihy nejčastěji čteš?

- romány
- pohádky
- životopisné knihy
- knihy s kriminální tematikou, thrillery
- povídky, poezii, básně
- encyklopedie a naučné knihy
- jiné knihy, uveď jaké .....
- knihy nečtu

14. Pokud čteš, uveď proč:

- povinnou četbu do školy musím číst
- čtení mě baví
- je to zdroj informací
- z jiného důvodu, uveď z jakého .....

15. Jaké přehrávače – hudební nosiče - preferuješ (upřednostňuješ)?

- rádio
- CD přehrávač – kompaktní disk
- magnetofon - kazety
- MP přehrávač (např. MP3, MP4, apod.)
- LP – gramofonové desky

ANOTACE

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:	MARCELA ČERNOTOVÁ
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	RNDr. Evžen Růžička, CSc.
Rok obhajoby:	2011

NÁZEV PRÁCE:	PROSTŘEDKY MASOVÉ KOMUNIKACE A JEJICH VLIV NA PSYCHOSOCIÁLNÍ VÝVOJ DĚTÍ
Název v angličtině:	Mass media communication and its influence on psychological and social development of children
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá prostředky masové komunikace a jaký je vliv na jejich psychosociální vývoj. Bakalářská práce se skládá ze dvou částí, z teoretické a praktické, které obsahují celkem šest kapitol. Teoretická část má pět kapitol, ve kterých přibližuje pojmy masová komunikace, účinky masmédií, psychosociální vývoj a média jako prostředek komunikace. Praktická část analyzuje a rozebírá získaná výzkumná data. Důležité znaky působící na děti a formující jejich vztah k prostředkům masové komunikace, a vlivu na jejich psychosociální vývoj.
Klíčová slova:	Komunikace, masová média, masová komunikace, děti, psychosociální vývoj, mediální násilí
Anotace v angličtině:	The thesis drala with the means of mass communication andwhat is the impact on hteir psychosocial development. The thesis consists of two parts, theoretical and practical, containing six chapters. The theoretical part has five chapters, which brings in term sof mass comminication, mass media effects, psychosocial development and the media as a means of communication. The practical part analyzes and discusses the research data obtained. Important features of working with children and forming their relationship to the means of mass communication and the impact on their psychosocial development.
Klíčová slova v angličtině:	Communication, mass media, mass communication, children, psychosocial development, media violence.
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Dotazník
Rozsah práce:	81
Jazyk práce:	český